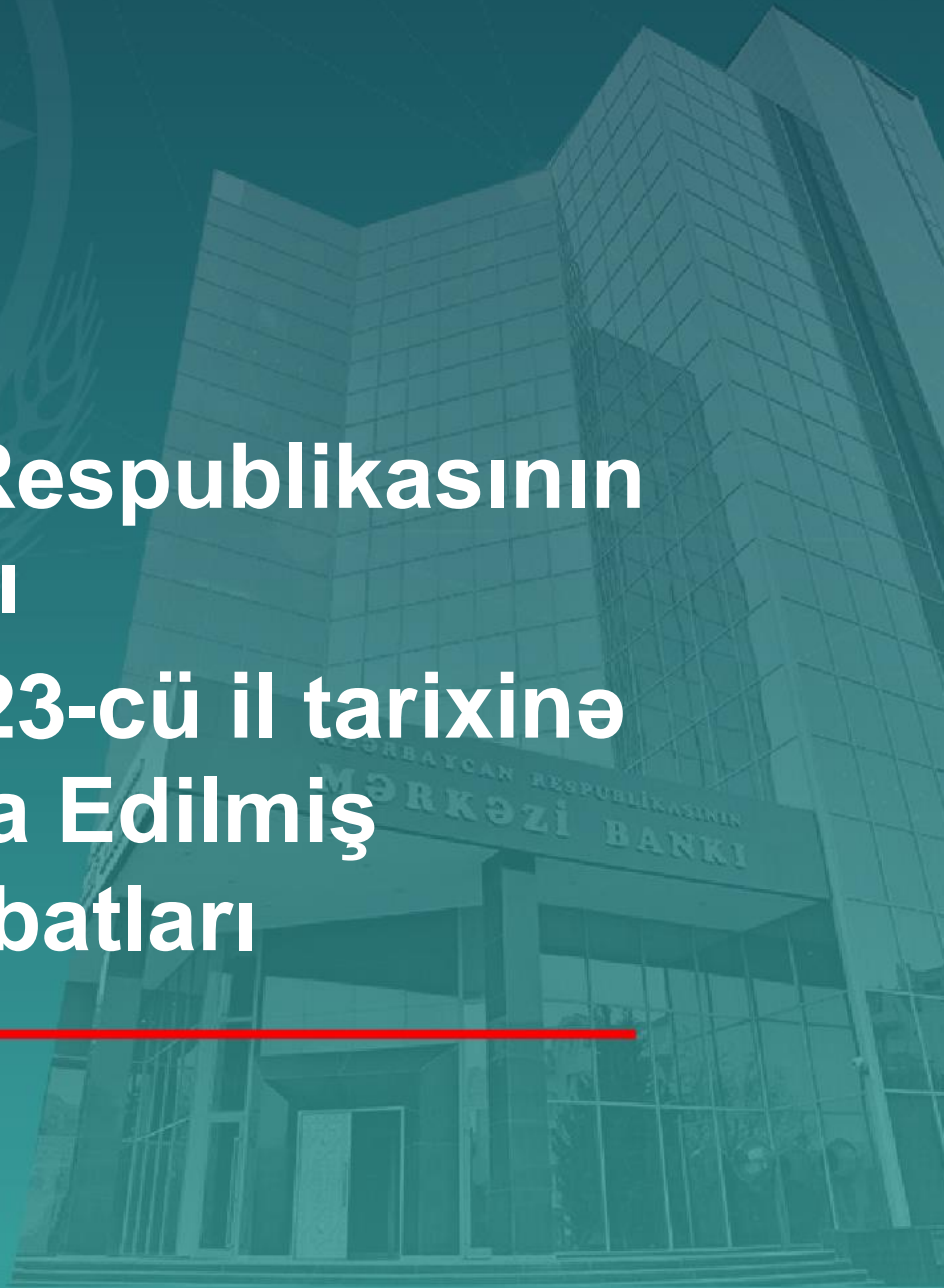

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
MƏRKƏZİ BANKI

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il tarixinə
Konsolidasiya Edilmiş
Maliyyə Hesabatları

MÜNDƏRİCAT

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1	Giriş.....	5
2	Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları	7
3	Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi.....	10
4	Yeni uçot qaydaları	10
5	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.....	11
6	Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	11
7	Törəmə maliyyə alətləri.....	13
8	Borc qiymətli kağızlar.....	14
9	Banklara verilmiş kreditlər	28
10	Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər.....	32
11	Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	32
12	Torpaq, tikili və avadanlıqlar	34
13	Qeyri-maddi aktivlər	36
14	İnvestisiya mülkiyyəti	37
15	Sair maliyyə aktivləri	37
16	Sair aktivlər	37
17	Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	37
18	Rezident bankların qısamüddətli depozitləri.....	38
19	Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	38
20	Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	38
21	Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər.....	39
22	Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	39
23	Sair maliyyə öhdəlikləri	39
24	Nizamnamə fondu və ehtiyatlar	39
25	Xalis faiz gəlirləri.....	39
26	Haqq və komissiya gəlirləri	40
27	Haqq və komissiya xərcləri	40
28	Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir/(zərər).....	40
29	Səqmentlər üzrə təhlil	41
30	Dəyərsizləşmə üzrə (ehtiyat)/ehtiyatın bərpası	44
31	İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	44
32	Risqlərin idarə edilməsi.....	44
33	Kapitalın idarə olunması	61
34	Şərti öhdəliklər	61
35	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	62
36	Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı	65

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinə:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("Mərkəzi Bank") və onun nəzarəti altında olan müəssisəsinin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2023-cü il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini MHBS Mühəsibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2023-cü il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- mühüm uçot siyasəti prinsipləri və digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsas

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühəsiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühəsiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) (MBESS Məcəlləsi) uyğun olaraq Qrupdan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Audit yanaşmamız

İcmal

- Qrup üçün ümumi əhəmiyyətlik dərəcəsi "cəmi aktivlərə" əsasən hesablanır.
- Biz Mərkəzi Bankın maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını həyata keçirdik və onun nəzarəti altında olan müəssisənin maliyyə məlumatları üzrə analitik prosedurlar tətbiq etdik.
- Dövriyyədə olan kağız və metal pullar
- "Aqrarkredit" QSC tərəfindən emissiya edilmiş istiqrazların müqavilə şərtlərinə dəyişiklik edilməsi.

Audit metodologiyamızın bir hissəsi kimi, biz əhəmiyyətlik dərəcəsinə müəyyən etdik və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi riskini qiymətləndirdik. Xüsusilə, biz rəhbəriyin (məsələn, ehtimalların irəli sürülməsi və qeyri-müəyyən xarakterli gələcək hadisələrin nəzərdən keçirilməsini özündə ehtiva edən əhəmiyyətli uçot təxminləri) subyektiv mülahizələr tətbiq etdiyi sahələri təhlil etmişik. Bütün audit yoxlamalarımızda olduğu kimi, biz, həmçinin rəhbərlik tərəfindən daxili nəzarət sistemində sui-istifadə riskini nəzərdən keçirmiş, eləcə də, digər məsələlərlə yanaşı, fırıldaqçılıq hallarına görə əhəmiyyətli təhriflərə səbəb olan qeyri-obyektivlik əlamətlərinin olub-olmadığını təhlil etmişik.

Əhəmiyyətlik

Audit prosedurlarının həcmi əhəmiyyətlik dərəcəsinə asılıdır. Audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək üçün nəzərdə tutulur. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranı bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Peşəkar mülahizəmizə əsasən biz kəmiyyət baxımından müəyyən əhəmiyyətlik dərəcəsinə, həmçinin bütövlükdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Qrup üçün ümumi əhəmiyyətliliyi müəyyən etmişik. Bu göstəricilər və keyfiyyət amilləri sayəsində biz auditin həcmi, habelə audit prosedurlarının məzmununu, müddətini və həcmi müəyyən etmiş və mümkün təhriflərin fərdi və ya məcmu olaraq bütövlükdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirmişik.

"Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı" haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununun 4-cü Maddəsinə əsasən Bankın əsas məqsədi qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsi, banklararası mərkəzləşdirilmiş və digər ödəniş sistemlərinin təşkili və fəaliyyətinin təmin edilməsi, habelə bank sisteminin sabitliyinə dəstəyin göstərilməsindən ibarətdir. Qanunda, həmçinin mənfəət götürməyin Bankın əsas məqsədi olmadığı aydın şəkildə qeyd edilir. Bu səbəbdən biz əhəmiyyətlik dərəcəsinin müəyyən edilməsi üçün əsas meyar kimi "cəmi aktivləri" seçmək qərarına gəlmişik.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri bizim peşəkar mülahizəmizə görə cari dövrün maliyyə hesabatlarının audit zamanı ortaya çıxan ən əhəmiyyətli məsələlərdir. Bu məsələlər bütövlükdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının audit və hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair rəyimizin formalaşdırılması zamanı nəzərə alınmış və biz bu məsələlərə dair ayrı rəy bildirmirik.

Əsas audit məsələsi

Əsas audit məsələsi ilə bağlı həyata keçirilmiş audit prosedurları

Dövriyyədə olan kağız və metal pullar

31 dekabr 2023-cü il tarixinə 17,318,200 min AZN məbləğində dövriyyədə olan kağız və metal pulların əhəmiyyətliyi və müvafiq biznes proseslərinin Mərkəzi Bankın fəaliyyəti üçün mühümlüyünü nəzərə alaraq, biz bu sahəni əsas audit məsələsi kimi nəzərdən keçirmişik. Bundan əlavə, dövriyyədə olan kağız və metal pulların spesifik xüsusiyyətini nəzərə alsaq, bu məbləğin tamlığının və düzgünlüyünün müəyyən edilməsi pul nişanlarının istehsalı ilə bağlı nəzarət mexanizmlərindən və proseslərdən, Mərkəzi Bankın saxlanclarında pul nişanlarının saxlanması və dövriyyədə çıxarılmış pul nişanlarının məhv edilməsi üzrə fiziki nəzarətdən asılıdır.

Biz dövriyyədə olan kağız və metal pulların tamlığının və düzgünlüyünün təsdiq edilməsinə xüsusi diqqət yetirmişik. Qeyd 17 (*Dövriyyədə olan kağız və metal pullar*) və Qeyd 32-də (*Risqlərin idarə edilməsi*) dövriyyədə olan kağız və metal pullar haqqında ətraflı məlumat təqdim edir.

Biz dövriyyədə olan kağız və metal pulların uçotu, pul nişanlarını istehsal edən üçüncü tərəf şirkətdən onların qəbulu, pul nişanlarının kommersiya banklarına köçürülməsi və qəbulu, zədələnmiş/köhnə pul nişanlarının məhv edilməsi, habelə Mərkəzi Bankda saxlanılan pul nişanlarının sayılması daxil olmaqla, dövriyyədə olan kağız və metal pullarla əlaqəli proseslər üzrə seçilmiş əsas nəzarət mexanizmləri haqqında anlayış əldə etdik, dizaynını qiymətləndirdik və eməliyyat effektivliyini test etdik.

Dövriyyədə olan kağız və metal pulların tamlığını və düzgünlüyünü təsdiq etmək üçün aşağıdakı audit prosedurları həyata keçirilmişdir:

- Mərkəzi Bankın siyasət və daxili qaydalarını qiymətləndirdik və onları dövriyyədə olan kağız və metal pulların faktiki uçot prosesi ilə müqayisə etdik;
- İl sonunda Mərkəzi Bank tərəfindən keçirilən pul nişanlarının sayımı prosesində iştirak etdik.
- Dövriyyədə olan kağız və metal pul qalıqlarının il üzrə hərəkətini üzleşdirdik;
- Dövriyyədə olan kağız və metal pulların hərəkəti üzrə nəzarət mexanizmlərinin eməliyyat effektivliyini test etdik. Buraya yeni istehsal edilmiş kağız və metal pulların qəbulu, xəzine departamentinin müxtəlif şöbələri arasında pul köçürmələri, kağız və metal pulların kommersiya banklarına köçürülməsi və həmin banklardan qəbulu, köhnə/zədələnmiş kağız və metal pulların məhv edilməsi üzrə nəzarət mexanizmləri daxildir.
- Seçmə üsulu ilə kağız və metal pulların kommersiya banklarına köçürülməsini və həmin banklardan qəbulunu test etdik;
- İl ərzində hər bir nominal üzrə yeni istehsal olunan və tədarük edilən kağız və metal pulların sayını yoxlamaq üçün pul nişanlarını istehsal edən şirkətlərdən təsdiq məktubları əldə etdik.
- Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövriyyədə olan kağız və metal pullarla bağlı açıqlanan məlumatların tamlığını və düzgünlüyünü nəzərdən keçirdik.

Əsas audit məsələsi	Əsas audit məsələsi ilə bağlı heyata keçirilmiş audit prosedurları
<p>"Aqrarkredit" QSC istiqrazlarının müqavilə şərtlərinə dəyişiklik edilməsi</p> <p>Maliyyə hesabatlarının 2 və 8 sayılı Qeydlərində göstəriləndiyi kimi, "Aqrarkredit" QSC-nin Mərkəzi Bank qarşısında borc öhdəliyi mövcud idi və həmin borcun ödəniş şərtlərinə il ərzində dəyişiklik edilmişdir.</p> <p>Biz amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınan maliyyə aktivinin müqavilə şərtlərinə edilmiş dəyişikliklərlə bağlı uçot yanaşmasının müəkkəbliyini nəzərə alaraq, "Aqrarkredit" istiqrazlarını əsas audit məsələsi kimi nəzərdən keçirmişik.</p> <p>Restrukturizasiya edilmiş borc qiymətli kağızları haqqında ətraflı məlumat Qeyd 8 <i>"Borc qiymətli kağızlar"</i> və Qeyd 2-də <i>"Maliyyə hesabatlarının tertib edilməsinin əsasları"</i> ("Aqrarkredit" tərəfindən emissiya edilmiş istiqrazların müqavilə şərtlərində dəyişikliklər) təqdim edilir.</p>	<p>"Aqrarkredit" istiqrazlarının müqavilə şərtlərində dəyişikliklərlə bağlı uçot yanaşması, ələcə də Mərkəzi Bankın maliyyə hesabatlarında müvafiq təqdimat və açıqlamalara dair əminlik əldə etmək üçün aşağıdakı audit prosedurları heyata keçirilmişdir:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanını, habelə Mərkəzi Bank, Aqrarkredit və Maliyyə Nazirliyi (zəmin qismində) arasında üçtərəfli qaydada imzalanmış razılaşmanı əldə etdik və onlarla tanış olduq. - Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması ilə bağlı MHBS 9-da nəzərdə tutulan meyarlara uyğun olaraq istiqrazların ödənilməsi razılaşmasına dair rəhbərliyin təhlilini əldə etdik və nəzərdən keçirdik. - MHBS üzrə ekspertlərimizi Aqrarkredit istiqrazlarının uçot yanaşmasına dair rəhbərliyin təhlili və gəlidiylə nəticənin qiymətləndirilməsinə cəlb etdik. - Biz, həmçinin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlərdə açıqlanan məlumatların təmliğini və düzgünlüyünü qiymətləndirdik.

Qrup auditinin həcmi üçün müəyyən edilməsi

Biz audit prosedurlarının həcmi üçün bütövlükde konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair rey bildirmək məqsədilə kifayət qədər işləri yerinə yetirmək üçün Qrupun strukturunu, uçot proseslərini və nəzarət mexanizmlərini, habelə Qrupun fəaliyyət göstərdiyi sektorün xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq müəyyən etdik.

Mərkəzi Bankın nəzarəti altında olan müəssisə qeyri-əhəmiyyətli komponentdir. Biz həmin komponentin maliyyə məlumatları üzrə analitik prosedurlar tətbiq etdik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetməyə cavabdeh şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fırıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemine görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Qrupun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə və müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə dair məlumatların açıqlanmasına görə məsuliyyət daşıyır. Bu öhdəliyi yerinə yetirərkən rəhbərlik "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı" haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununun 14-cü maddəsinin müddəasını nəzərə almalıdır. Həmin maddəyə əsasən Mərkəzi Bank müflis elan oluna bilməz və Mərkəzi Bankın fəaliyyəti nəticəsində yaranmış kapital çatışmazlığı dövlətin buraxdığı qiymətli kağızlar hesabına ödənilir.

İdarə Heyəti Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzərə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranan bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mülahizə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Qrupun daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətinin uyğunluğunu, habelə uçot texminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Qrupun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldikdə, auditor rəyimizdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixində əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Qrupun fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas emeliyyatların və hadisələrin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmediyini qiymətləndiririk.

- Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və ya fəaliyyəti ilə bağlı yeterli müvafiq audit sübutu əldə edirik. Biz Qrupun auditinin idarə edilməsi, nəzarəti və həyata keçirilməsi üçün məsuliyyət daşıyıyıq. Biz auditor rəyimizə görə tam məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz korporativ idarəetməyə cavabdeh şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

Biz, həmçinin korporativ idarəetməyə cavabdeh şəxslərə müstəqillik ilə bağlı müvafiq etik normalara riayət etdiyimiz barədə bəyanat verir və müstəqilliyimizə təsir etməsi əsaslandırılmış şəkildə güman edilən bütün münasibətlər və digər məsələlər, habelə zəruri hallarda təhdidlərin aradan qaldırılması üçün görülməli tədbirlər, o cümlədən ehtiyat tədbirləri barədə məlumat veririk.

Korporativ idarəetməyə cavabdeh şəxslərin nəzərinə çatdırılmış məsələlər arasında biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün ən əhəmiyyətli və bu səbəbdən də əsas audit məsələlərini müəyyən edirik. Bu məsələnin ictimaiyyətə açıqlanmasına qanun və ya qaydalarla yol verilmədiyi və ya çox nadir hallarda, məsələ haqqında rəyimizdə açıqlamanın verilməsinin mənfi təsirlərinin onun ictimaiyyət üçün faydalarından çox olacağı əsaslandırılmış şəkildə güman edildiyi hallar istisna olmaqla, bu məsələni rəyimizdə təsvir edirik.

Audit nəticəsində dərc olunan hazırkı müstəqil auditor hesabatına görə məsul partnyor Aigul Axmetovadır.

PraysvoterhausKupers Audit Azerbaijan LLC

PraysvoterhausKupers Audit Azərbaycan MMC

Bakı, Azərbaycan Respublikası

16 may 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı*Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat*

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

	Qeyd	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5	5,629,471	6,583,022
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	6	1,208,132	1,196,216
Törəmə maliyyə alətləri	7	49	329
Borc qiymətli kağızlar	8	27,046,827	22,019,990
Banklara verilmiş kreditlər	9	72,951	288,889
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	10	7,584	13,845
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	11	216,419	221,755
Torpaq, tikili və avadanlıqlar	12	353,449	287,951
Qeyri-maddi aktivlər	13	50,473	67,118
İnvestisiya mülkiyyəti	14	38,495	-
Sair maliyyə aktivləri	15	51,571	64,793
Sair aktivlər	16	118,042	118,079
Cəmi aktivlər		34,793,463	30,861,987
ÖHDƏLİKLƏR			
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	17	17,318,195	14,714,360
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	18	2,681,989	1,938,977
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	19	3,759,175	4,280,227
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	20	6,521,107	6,169,718
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	21	45,336	16,182
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	22	1,295,374	1,319,529
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	6	1,211,857	1,199,372
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər		1,706	1,178
Törəmə maliyyə alətləri	7	3,789	2,109
Sair maliyyə öhdəlikləri	23	374,451	226,424
Sair öhdəliklər		26,269	13,120
Cəmi öhdəliklər		33,239,248	29,881,196
KAPİTAL			
Nizamnamə fondu	24	500,000	500,000
Kapital ehtiyatları	24	500,000	480,791
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan		52,977	(171,334)
Bölüşdürülməmiş mənfəət		501,238	171,334
Cəmi kapital		1,554,215	980,791
Cəmi öhdəliklər və kapital		34,793,463	30,861,987

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 16 may 2024-cü il tarixində rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş və aşağıdakı şəxslər tərəfindən imzalanmışdır:

Taleh Kazimov
Sədr

Anar Mansurov
Maliyyə idarəetməsi departamentinin direktoru

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı*Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat**(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)*

	Qeyd	2023	2022
Effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	25	482,523	205,521
Sair faiz gəlirləri	25	32,804	15,499
Faiz xərcləri	25	(299,649)	(167,928)
Xalis faiz gəlirləri		215,678	53,092
Haqq və komissiya gəlirləri	26	28,371	32,421
Haqq və komissiya xərcləri	27	(3,330)	(3,700)
Amortizasiya olunan dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə öhdəliklərinin ədalətli (diskontlaşdırılmış) dəyərdə tanınması üzrə gəlir		47,892	59,042
Amortizasiya olunan dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin ədalətli (diskontlaşdırılmış) dəyərdə tanınması üzrə gəlir		2,974	-
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərəre aid olunan qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir/(zərər)		34,465	(92,846)
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların realizasiyası üzrə xalis gəlir/(zərər)		101,931	(29,906)
Törəmə maliyyə alətlərinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis (zərər)/gəlir		(4,320)	23,863
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərəre aid olunan investisiya fondlarındakı vəsaitlərin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir		13,548	4,587
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir/(zərər)	28	48,801	(68,632)
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar üzrə dəyərsizləşmə		(470)	(776)
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlir		914	4,090
Sair əməliyyat gəlirləri		1,116	30,357
Dəyərsizləşmə üzrə (ehtiyat)/ehtiyatın bərpası	30	(25,137)	39,659
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	31	(113,320)	(115,206)
İl üzrə mənfəət/(zərər)		349,113	(63,955)
Sair məcmu gəlir/(zərər):			
<i>Sonradan mənfəət və ya zərəre təsnif ediləcək və edilmiş maddələr:</i>			
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə/(zərəre) aid olunan qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi:	8		
- İl ərzində xalis gəlir/(zərər)		326,242	(161,197)
- Realizasiya nəticəsində mənfəət və ya zərəre aid edilmiş zərər çıxılmaqla gəlir		(101,931)	29,906
İl üzrə sair məcmu gəlir/(zərər)		224,311	(131,291)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir/(zərər)		573,424	(195,246)

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

	Qeyd	Nizamnamə fondu	Kapital ehtiyatları	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyatlar	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq		500,000	526,968	(40,043)	183,263	1,170,188
İl üzrə zərər		-	-	-	(63,955)	(63,955)
Sair məcmu zərər	8					
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyatlar:						
- Ədalətli dəyerdə xalis dəyişiklik		-	-	(161,197)	-	(161,197)
- Mənfəət və ya zərəre aid edilmiş xalis məbləğ		-	-	29,906	-	29,906
Cəmi sair məcmu zərər		-	-	(131,291)	-	(131,291)
2022-ci il üzrə cəmi məcmu zərər		-	-	(131,291)	(63,955)	(195,246)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərərin köçürülməsi	33	-	(68,632)	-	68,632	-
Kapital ehtiyatlarının qanunvericiliyə uyğunlaşdırılması	33	-	22,455	-	(22,455)	-
Milli Depozit Mərkəzi		-	-	-	5,849	5,849
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq		500,000	480,791	(171,334)	171,334	980,791
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq		500,000	480,791	(171,334)	171,334	980,791
İl üzrə mənfəət		-	-	-	349,113	349,113
Sair məcmu gəlir	8					
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyatlar:						
- Ədalətli dəyerdə xalis dəyişiklik		-	-	326,242	-	326,242
- Mənfəət və ya zərəre aid edilmiş xalis məbləğ		-	-	(101,931)	-	(101,931)
Cəmi sair məcmu gəlir		-	-	224,311	-	224,311
2023-cü il üzrə cəmi məcmu gəlir		-	-	224,311	349,113	573,424
Kapital ehtiyatlarının qanunvericiliyə uyğunlaşdırılması	33	-	19,209	-	(19,209)	-
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq		500,000	500,000	52,977	501,238	1,554,215

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

	Qeyd	2023	2022
ƏMƏLİYYAT FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ			
Alınmış faizlər		420,539	162,834
Ödənilmiş faizlər		(232,766)	(46,221)
Alınmış haqq və komissiyalar		28,371	32,421
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(3,330)	(3,700)
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızların realizasiyasından xalis ödənişlər		(17,833)	(33,204)
Törəmə maliyyə alətləri üzrə xalis (ödənişlər)/gəlir		(2,360)	27,615
Xarici valyutada əməliyyatlar üzrə xalis gəlir		914	4,090
Alınmış sair əməliyyat gəlirləri		1,111	2,829
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan investisiya fondlarındakı vəsaitlər üzrə xalis gəlir		13,548	4,587
Ödənilmiş inzibati və sair əməliyyat xərcləri		(78,514)	(85,515)
Əməliyyat aktivləri və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş pul vəsaitləri		129,680	65,736
Əməliyyat aktivlərində (artım)/azalma			
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar		24,863	(366,918)
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar		554	126
Banklara verilmiş kreditlər		166,116	105,469
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər		6,268	6,156
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər		22,501	30,001
Sair maliyyə aktivləri		268	450
Sair aktivlər		18,060	25,924
Əməliyyat öhdəliklərində artım/(azalma)			
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar		2,603,835	2,404,342
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri		753,251	1,886,500
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər		(521,698)	278,098
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		364,560	(1,226,717)
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər		29,154	4,772
Buraxılmış borc qiymətli kağızları		(53,385)	1,109,939
Sair maliyyə öhdəlikləri		5,139	3,833
Sair öhdəliklər		13,232	241
		3,562,398	4,327,952
İNSTİSİYA FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ			
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların alınması	8	(19,966,690)	(15,134,382)
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların realizasiyasından daxilolmalar	8	16,995,706	10,752,219
Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlara investisiyaların alınması	8	(1,689,029)	-
Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızların alınması üzrə daxilolmalar	8	266,851	6,653
Torpaq, tikili və avadanlıqların alınması	12	(118,565)	(133,690)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	13	(3,589)	(11,188)
		(4,515,316)	(4,520,388)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə olunmuş pul vəsaitləri			
MALİYYƏ FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ			
Beynəlxalq Valyuta Fonduna olan borc öhdəlikləri üzrə daxilolmalar		(2)	126
Beynəlxalq Valyuta Fonduna olan borc öhdəlikləri üzrə azalmalar		-	(44)
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər üzrə daxilolmalar		528	391,021
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklərin azalması		-	(390,868)
		526	235
Maliyyə fəaliyyəti üzrə istifadə olunmuş pul vəsaitləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis azalma		(952,392)	(192,201)
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitlərinə və onların ekvivalentlərinə təsiri		(1,159)	(63,768)
İlin əvvəlində pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		6,583,022	6,838,991
İlin sonunda pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5	5,629,471	6,583,022

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

1 Giriş

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("Bank") və onun nəzarəti altında olan müəssisənin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2023-cü il tarixində tamamlanan il üçün hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun hazırlanmışdır.

Bankın nəzarəti altında olan yeganə müəssisə haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

Adı	Təsis olduğu ölkə	Əsas fəaliyyəti	İştirak payı %	
			2023	2022
Milli Depozit Mərkəzi	Azərbaycan Respublikası	Depozit xidmətləri	100	100

Milli Depozit Mərkəzi ("MDM") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 may 1997-ci il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Milli Depozit Sistemi haqqında" Əsasnaməyə müvafiq olaraq 18 sentyabr 1997-ci il tarixində təsis edilmişdir.

"Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası" publik hüquqi şəxsin yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 3 fevral tarixli Fərmanına əsasən Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi (Milli Depozit Mərkəzinin təsisçisi) ləğv edilmiş və onların istifadəsində olan dövlət əmlakı Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasına verilmişdir.

Eyni zamanda, "Maliyyə xidmətləri bazarında tənzimləmə və nəzarət sisteminin idarəedilməsinin təkmilləşdirilməsi" haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 28 noyabr tarixli 1616 №-li Sərəncamına əsasən Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ləğv edilmiş və Azərbaycan Respublikasının qanunlarında maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının müəyyən edilmiş səlahiyyətləri, o cümlədən onun maliyyə xidmətləri bazarında lisenziyalaşdırma, tənzimləmə və nəzarət, investorların və maliyyə xidmətləri istehlakçılarının hüquqlarının qorunması sahəsində vəzifə və hüquqları, habelə əmlakı Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına verilmişdir.

Əsas fəaliyyət

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı (bundan sonra "Bank") Azərbaycan Respublikasının mərkəzi bankıdır və Azərbaycan Respublikasının tam mülkiyyətindədir. Bank "Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında" 10 dekabr 2004-cü il tarixli Azərbaycan Respublikası Qanununa (bundan sonra "Qanun") müvafiq olaraq fəaliyyət göstərir.

Qanunun 4-cü Maddəsinə uyğun olaraq Bankın məqsədləri aşağıdakılardır:

- Bankın fəaliyyətinin əsas məqsədi öz səlahiyyətləri daxilində qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsidir;
- Əsas məqsədinə xələl gətirmədən Mərkəzi Bank maliyyə bazarlarını tənzimləyən qanunlarla müəyyən edilmiş səlahiyyətlər daxilində maliyyə sabitliyini təmin edir;
- Mənfəət götürmək Bankın əsas məqsədi deyildir.

Qanunun 5-ci Maddəsinə uyğun olaraq Bankın funksiyaları aşağıdakılardır:

- dövlətin pul və məzənnə siyasətinin müəyyən edilməsi və həyata keçirilməsi;
- nağd pul dövriyyəsinin təşkil edilməsi, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 19-cu maddəsinin II hissəsinə və bu Qanuna müvafiq olaraq pul nişanlarının tədavülə buraxılmasının və tədavüldən çıxarılmasının həyata keçirilməsi;
- manatın xarici valyutalara nisbətə rəsmi məzənnəsinin mütəmadi müəyyən edilməsi və elan edilməsi;
- sərəncamında olan beynəlxalq qızıl-valyuta ehtiyatlarının saxlanması və idarə edilməsi;
- beynəlxalq standart və metodologiyalara uyğun olaraq monetar, maliyyə bazarları və ödəniş sistemləri üzrə statistikanın, ölkənin tədiyə balansının, beynəlxalq investisiya balansının və icmal (dövlət və qeyri-dövlət) xarici borc statistikasının tərtib edilməsi, məlumatların ümumiləşdirilməsi və yayılmasının təmin edilməsi, habelə ölkənin tədiyə balansının proqnozlaşdırılmasında iştirak edilməsi;
- maliyyə bazarlarının fəaliyyətinin sabitliyi və dayanıqlığının təmin edilməsi, maliyyə bazarlarında tənzimləmə və nəzarətin, o cümlədən makroprudensial tənzimləmə və nəzarətin həyata keçirilməsi;
- ödəniş sistemlərinin sabit, təhlükəsiz və effektiv fəaliyyətinin təmin edilməsi, inkişafına dəstək verilməsi;
- maliyyə bazarlarında istehlakçıların və investorların hüquqlarının qorunması üçün tədbirlərin görülməsi və maliyyə bazarları sahəsində maarifləndirmə işlərinin aparılması;

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

1 Giriş (davamı)

- “Valyuta tənzimi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq valyuta tənziminin və nəzarətinin həyata keçirilməsi;
- əmanətlərin sığortalanması sahəsində nəzarət sisteminin fəaliyyətinin təmin edilməsi;
- bu Qanunda və digər qanunlarda nəzərdə tutulmuş başqa funksiyaların həyata keçirilməsi.

Qanunun 14.1-ci maddəsinə uyğun olaraq Bank müflis elan oluna bilməz. Kapitalda yaranmış hər hansı çatışmazlıq Qanunun 14.2-ci maddəsinə əsasən bir maliyyə ili təxirə salınmaqla dövlətin buraxdığı qiymətli kağızlar hesabına ödənilir.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, habelə Azərbaycan Respublikasının tərəfdaş çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə müvafiq olaraq, Bank onun səlahiyyətlərinə aid edilən məsələlər üzrə xarici dövlətlərin mərkəzi bankları ilə qarşılıqlı münasibətlərdə, habelə beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarında Azərbaycan Respublikasını təmsil edir.

Bank fəaliyyətinin müxtəlif sahələri üzrə xarici dövlətlərin mərkəzi bankları ilə əməkdaşlıq haqqında müqavilələr bağlaya bilər, həmçinin xaricdə yerləşən dövlət və özəl mərkəzi kliring (processing) idarələri ilə öz adından və ona müvafiq səlahiyyətlər verildiyi halda, Azərbaycan dövləti adından kliring və hesablaşmalar haqqında sazişlər və başqa müqavilələr bağlaya bilər.

Bank pul və valyuta siyasəti sahələrində əməkdaşlıq məqsədi daşıyan beynəlxalq və regional təşkilatların kapitallarında və fəaliyyətlərində qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada iştirak edə bilər.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Bankın İdarə Heyəti (“İdarə Heyəti”) aşağıdakı üzvlərdən ibarət olmuşdur:

Adı	Vəzifəsi
Taleh Kazimov	Sədr
Rəşad Orucov	Sədrin birinci müavini
Əliyər Məmmədیارov	Sədrin müavini

İdarə Heyətinin səlahiyyətləri Qanunun 22-ci maddəsi ilə tənzimlənir.

Hüquqi və faktiki ünvan. Bankın mərkəzi aparatı bu ünvanda yerləşir: Rəşid Behbudov küçəsi 90, Bakı ş, AZ1014, Azərbaycan. Bankın Azərbaycan Respublikasında altı ərazi idarəsi fəaliyyət göstərir (2022: altı).

Əməliyyat və təqdimat valyutası. Qrupun əməliyyat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan manatıdır (“AZN”). Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər, əksi göstərilmədiyi təqdirdə, ən yaxın minliyədək yuvarlaqlaşdırılmış min manatla ifadə olunmuşdur.

Qrupun fəaliyyət mühiti

Mərkəzi Bank 2023-cü ildə öz mandatına uyğun funksiyalarının yerinə yetirilməsini təmin etmiş, ölkədə makroiqtisadi və maliyyə sabitliyinin qorunmasına yönəldilmiş siyasət həyata keçirmişdir.

2023-cü ildə bankın fəaliyyət mühiti qlobal sferada baş verən makroiqtisadi proseslərin ölkə iqtisadiyyatına çoxşaxəli təsirləri ilə xarakterizə olunur. İl ərzində xarici iqtisadi mühit geosiyasi gərginliklərin təzyiqi altında formalaşmış, qlobal iqtisadi aktivlik zəifləmiş və maliyyə sabitliyi ilə bağlı risklər aktual olmuşdur. İl ərzində qlobal əmtəə bazarlarında əsasən qızıl istisna olmaqla, daha çox qiymət azalması müşahidə edilmişdir. Təchizat zəncirinin bərpasıyla çatdırılma xərcləri və müddətlərinin pandemiya əvvəlki səviyyəyə qayıtması, habelə əksər mərkəzi banklar tərəfindən həyata keçirilən sərt pul siyasəti qlobal miqyasda inflyasiyanın azalmasına öz töhfəsini vermişdir. Azərbaycanın ticarət tərəfdaşları üzrə orta inflyasiya səviyyəsi də azalmışdır. Artan geosiyasi gərginlik fonunda qlobal iqtisadi fraqmentasiya, davam edən sərt pul siyasəti 2023-cü ildə maliyyə sektoruna və qlobal maliyyə bazarlarına da öz təsirini göstərmişdir. Bəzi aparıcı ölkələrdə maliyyə sabitliyi riskləri aktuallaşmış, lakin səlahiyyətli qurumların çevik reaksiyası sayəsində həmin risklər tənzimlənmişdir.

2023-cü ildə Azərbaycanda illik inflyasiya həm xarici, həm də daxili amillərdən təsirlənərək azalmış və 25 aylıq fasilədən sonra hədəf daxilində formalaşmağa başlamışdır. Valyuta bazarında tarazlığın qorunması, manatın nominal effektiv məzənnəsinin möhkəmlənməsi, qəbul edilmiş pul siyasəti qərarları və hökumətin həyata keçirdiyi tədbirlər inflyasiya təzyiqlərinin azaldılmasında mühüm rol oynamışdır. 2023-cü ildə 12 aylıq inflyasiya 2,1% təşkil etməklə hədəf (4±2%) diapazonunun aşağı hissəsində formalaşmışdır. İnflyasiyanın bütün komponentləri üzrə azalma meyli müşahidə edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

1 Giriş (davamı)

Tədiyyə balansı və daxili iqtisadi aktivliyin dəstəklənməsi baxımından xarici mühit Azərbaycan üçün əsasən əlverişli olmuşdur. Profisitli tədiyyə balansı valyuta bazarında təklifin genişlənməsi və ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının artımı ilə müşayiət olunmuşdur. İl ərzində manatın xarici valyutalara nəzərən məzənnəsi valyuta bazarında tələb-təklif nisbətində uyğun olaraq formalaşmışdır.

Ölkədə iqtisadi artım davam etmiş və iqtisadi aktivliyin yüksəlməsinin əsas hərəkətverici qüvvəsi qeyri-neft-qaz sektoru olmuşdur. 2023-cü ildə ÜDM real ifadədə 1.1%, o cümlədən qeyri-neft-qaz sektoru üzrə 3.7% artmışdır. Qeyri-neft-qaz sektorunda iqtisadi artımı həm daxili, həm də xarici tələb dəstəkləmişdir.

İl ərzində inflyasiyanın hədəf intervalına qaytarılmasına yönəldilmiş pul siyasəti həyata keçirilmişdir. Pul siyasəti alətləri bank sisteminin likvidlik mövqeyi və risklər balansı nəzərə alınmaqla tətbiq edilmişdir. Inflyasiyaya təsir imkanlarını artırmaq üçün pul siyasətinin əməliyyat çərçivəsinin təkmilləşdirilməsi, pul bazarının infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi və həyata keçirilən monetar siyasətin kommunikasiyasının genişləndirilməsi üzrə işlər davam etdirilmişdir. Pul bazarında əməliyyatlar üzrə orta faiz dərəcələri faiz dəhlizinin dəyişiminə reaksiya verməklə ilk dəfə dəhlizin daxilində formalaşmağa başlamışdır.

2023-cü ildə Mərkəzi Bankın maliyyə sabitliyi siyasətinin əsas prioritetlərini maliyyə-bank sistemində etimadın qorunub saxlanılması, risklərin minimuma endirilməsi, maliyyə sektorunda idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi və sektorun şoklara qarşı dayanıqlılığının artırılması təşkil etmişdir. Həyata keçirilən siyasət maliyyə sektorunun stabil və effektiv fəaliyyətinə imkan vermişdir.

İl ərzində real sektorun maliyyə resurslarına əlçatanlığının artırılması istiqamətində fəaliyyət davam etdirilmişdir. Biznes kreditləri portfelinin artımı və korporativ qiymətli kağızlar bazarında müşahidə olunan dinamika iqtisadi artımın maliyyələşmə imkanlarını genişləndirmişdir. Maliyyə sektorunun dərinliyinin artırılması istiqamətində işlər davam etdirilmiş, nağdsız ödənişlərin genişlənməsi ilə sektorun resurs bazası daha da artmışdır.

2 Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları

Qiymətləndirmənin əsasları

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan və ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə alətləri istisna olmaqla, Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Şurası ("MHBS Mühasibat Standartları") tərəfindən dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır.

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları əsas istifadəçilər üçün nəzərdə tutulur. Bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının məqsədi yalnız rəhbərliyin əsas istifadəçilər üçün əhəmiyyətli hesab etdiyi məlumatları açıqlamaqdır. Rəhbərlik əhəmiyyətli məlumatları əhəmiyyətli olmayan məlumatlarla qarışdırmaqla hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının anlaşılıqlığını azaltmamağa çalışır. Bununla əlaqədar olaraq, müvafiq qeydlərdə yalnız əhəmiyyətli uçot siyasəti məlumatları açıqlanır.

Əməliyyatlar və qalıqlar

Xarici valyuta ilə həyata keçirilən əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixində rəsmi valyuta məzənnəsi ilə əməliyyat valyutasına çevrilir. Xarici valyutada olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat dövrünün sonuna rəsmi məzənnədən istifadə etməklə əməliyyat valyutasına çevrilir. Xarici valyuta əməliyyatlarının həyata keçirilməsindən yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri cari ilin mənfəətində və ya il üzrə zərərdə qeydə alınır. Xarici valyutada ilkin dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixə rəsmi valyuta məzənnələrinə əsasən əməliyyat valyutasına çevrilir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsi üçün istifadə olunmuş əsas mübadilə məzənnəsi aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 Avro = 1.8766 AZN, 1 Funt sterlinq = 2.1643 AZN və 1 Xüsusi Borcalma Hüququ = 2.2860 AZN (31 dekabr 2022: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 Avro = 1.8114 AZN, 1 Funt sterlinq = 2.0477 AZN və 1 Xüsusi Borcalma Hüququ = 2.2624 AZN).

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

2 Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları (davamı)

Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında uçota alınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir.

Ehtimal və mülahizələr

Rəhbərlik, MHBS-yə uyğun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında uçot siyasətini tətbiq etməklə yanaşı aktiv, öhdəlik, gəlir və xərclərin göstərilən məbləğlərinə təsir göstərən mülahizə, ehtimal və fərziyyələrdən istifadə edir. Ehtimal və fərziyyələr mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir və mühasibat təxminlərində dəyişikliklər həmin dəyişikliklər edildiyi dövrdə və təsir göstərdikləri hər hansı gələcək dövrlərdə əks olunur.

Maliyyə və bank sisteminin sabitliyini və inkişafını təmin etmək məqsədilə, Bank bazar faiz dərəcəsiindən fərqli faizlə kreditlər verə və ya depozitlər cəlb edə bilər. Belə maliyyə alətləri ilkin tanınma zamanı bazar faiz dərəcələrini tətbiq etməklə ədalətli dəyərdə tanınır. Bank hesab edir ki, bəzi maliyyə alətləri hər hansı digər oxşar maliyyələşdirmə mənbələrinin və müqayisə edilə bilən maliyyə alətlərinin mövcud olmadığı bazar segmentinə aiddir. Bununla bağlı ehtimalların təfərrüatları Qeyd 8, 9, 11 və 18-də açıqlanır.

“Aqrarkredit” tərəfindən emissiya edilmiş istiqrazların müqavilə üzrə şərtlərində dəyişikliklər

Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən imzalanmış 5 oktyabr 2023-cü il tarixli Fərmana əsasən, Bank tərəfindən əldə edilən Aqrarkredit istiqrazlarının ödənilmə şərtləri Maliyyə Nazirliyi, Aqrarkredit və Mərkəzi Bankın birgə razılaşması əsasında dəyişdirilmişdir. 6 oktyabr 2023-cü il tarixində ödənilmə şərtlərinin dəyişdirilməsi məqsədilə Aqrarkredit (istiqrazların emitenti), Maliyyə Nazirliyi (zamin) və Mərkəzi Bank (istiqrazların mülkiyyətçisi) arasında üçtərəfli razılaşma imzalanmışdır. “Aqrarkredit” tərəfindən emissiya olunmuş istiqrazların ödənilmə şərtlərinin dəyişdirilməsi üçün aparılan kəmiyyət və keyfiyyət təhlili əsasında rəhbərlik istiqrazların ödəmə strukturunda baş verən dəyişikliyin əhəmiyyətli xarakter daşımadığını və mövcud maliyyə alətinin tanınmasının dayandırılmasına səbəb olmadığını hesab edir.

Rəhbərlik maliyyə alətinin kredit keyfiyyətinin dəyişmədiyini, Aqrarkredit tərəfindən emissiya olunmuş istiqrazların ödəmə strukturundakı dəyişikliyin biznes restrukturizasiyasını əks etdirdiyini hesab edir.

Gözlənilən kredit zərərlərinin (“GKZ”) qiymətləndirilməsi

GKZ-nin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. GKZ-nin qiymətləndirilməsinə dair ətraflı məlumat Qeyd 32-də təqdim edilir. Aşağıdakı komponentlər kredit zərərləri üzrə ehtiyatlara əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir: defolt, kredit riskində əhəmiyyətli artım (“SICR”), defolt ehtimalı, defolta məruz qalan məbləğ (EAD), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD). Qrup gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərləri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modellər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir. GKZ səviyyəsinə uyğun olan proqnoz fərziyyələr və onların çəki əmsalları əhəmiyyətli olmamışdır.

GKZ səviyyəsinə uyğun olan ən əhəmiyyətli proqnoz fərziyyələri və əlavə məlumat Qeyd 32-də açıqlanır.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım (“SICR”)

Kredit riskində əhəmiyyətli artım ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Qrup hesabat və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivi üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Qrup qiymətləndirmə zamanı hesabat tarixinə kredit riskində nisbi artımı, əlavə xərc və səy tələb etməyən əsaslandırılmış proqnoz məlumatları, o cümlədən müəyyən borcalanların bir sıra amillərini nəzərə alır. SICR meyarları haqqında məlumat Qeyd 32-də göstərilir.

2 Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları (davamı)

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Maliyyə aktivləri biznes model əsasında təsnifləşdirilir. Biznes modeli qiymətləndirərkən rəhbərlik ümumiləşdirmə səviyyəsini və maliyyə alətləri üzrə portfelleri müəyyən etmək üçün mülahizələr tətbiq edir.

Satış əməliyyatlarını qiymətləndirərkən Qrup onların əvvəlki dövrlərdə baş vermə tezliyini, müddətini və dəyərini, satış səbəblərini və gələcək satışlar ilə bağlı gözləntiləri nəzərə alır. Kredit keyfiyyətinin pisləşməsi nəticəsində potensial zərərlərin azaldılmasına yönəlmiş satış əməliyyatları "maliyyə aktivlərinin pul axınlarını əldə etmək üçün saxlanması" biznes modelinə uyğun hesab edilir. Kredit riskinin idarə olunması fəaliyyəti ilə əlaqəli olmayan ödəmə müddətinə qədər həyata keçirilən digər satışlar xüsusilə nadir hallarda baş verdikdə və satışın dəyəri əhəmiyyətli olmadıqda, həm ayrılıqda, həm də ümumi olaraq "maliyyə aktivlərinin pul axınlarını əldə etmək üçün saxlanması" biznes modelinə uyğun sayılır. Bundan əlavə, yalnız "stress" ssenarilərdə və ya Qrupun nəzarətində olmayan, təkrar baş verməyən və Qrup tərəfindən proqnozlaşdırıla bilməyən ayrıca hadisə ilə bağlı gözlənilən maliyyə aktivlərinin satışı biznes modelin məqsədi ilə əlaqəli olmayan satış əməliyyatı hesab olunur və müvafiq maliyyə aktivlərinin təsnifatına təsir göstərmir.

"Maliyyə aktivlərinin pul axınlarını əldə etmək və satmaq üçün saxlanması" biznes modelində aktivlərin pul axınlarının əldə edilməsi üçün saxlanması nəzərdə tutulsa da, aktivlərin biznes modelin məqsədlərinə (likvidlik ehtiyaclarının idarə olunması, müəyyən faiz gəlirlərinin əldə edilməsi və ya maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivlərin maliyyələşdirdiyi öhdəliklərin müddəti ilə uyğunlaşdırılması) nail olmaq üçün satışı onun vacib komponenti hesab edilir.

Digər kateqoriyaya ilk növbədə satış vasitəsilə mənfəət əldə etmək üçün pul axınlarının reallaşdırılması məqsədilə idarə olunan maliyyə aktivləri üzrə portfeller daxildir. Bu biznes model adətən müqavilədə nəzərdə tutulan pul axınlarının əldə edilməsi ilə əlaqəlidir.

Pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri ("SPPI") meyarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi

Qrup maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə maliyyə aktivinin müqavilə üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğunluğunu yoxlayır. Əsas məbləğ dedikdə ilkin tanınma zamanı maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri nəzərdə tutulur ki, bu da əsas məbləğin ödənilməsi ilə bağlı dövr ərzində dəyişə bilər. Faiz ödənişləri isə pulun zaman dəyəri, əsas məbləğlə bağlı kredit riski və digər risklər, habelə mənfəətlilik marjası kimi meyarlar əsasında müəyyən edilir.

Müqavilə üzrə pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olmasını yoxlayarkən Qrup alətin müqavilə şərtlərini nəzərə alır. Bura maliyyə aktivini üzrə müqavilədə pul axınlarının baş vermə tarixini və ya məbləğini dəyişə biləcək və beləliklə də həmin pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödəniş meyarına cavab verməyəcəyinə səbəb olacaq şərtlərin olub-olmadığının qiymətləndirilməsi daxildir. Qiymətləndirmə zamanı Qrup aşağıdakıları nəzərə alır:

- pul axınlarının məbləğini və baş vermə tarixini dəyişəcək şərti hadisələr;
- leverec funksiyaları;
- qabaqcadan ödəniş və müddətin uzadılması şərtləri;
- Qrupun konkret aktivlər üzrə pul axınlarına iddiasını məhdudlaşdıran şərtlər (məs., reqres hüququ olmayan aktiv);
- pulun zaman dəyərini dəyişən xüsusiyyətlər, məsələn, faiz dərəcələrinin mütəmadi dəyişməsi;
- qeyri-mütənasib dəyişən dərəcə şərti

"Pul axınlarının əldə edilməsi üçün saxlanılan" və "Pul axınlarının əldə edilməsi və satış üçün saxlanılan" biznes modellərinə daxil olan bütün maliyyə alətləri yalnız əsas borc və faiz ödənişləri təhlilini keçmiş hesab edilir.

Ekoloji, Sosial və İdarəetmə (ESİ) məsələləri

Rəhbərlik iqlim dəyişmələrinin mümkün təsiri ilə bağlı məlumatlara malikdir. Hazırda bu məsələnin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri yoxdur və Qrupun fəaliyyətinə və biznes planlarına gələcək təsirini proqnozlaşdırmaq çətindir. Rəhbərlik bu sahədə hadisələrin inkişafını izləməklə yanaşı, Qrupun dayanıqlığının təmin edilməsi üçün zəruri tədbirlərin görülməsini, eləcə də Qrupun fəaliyyət göstərdiyi sahədə dövlətin qəbul edəcəyi bütün göstərişlərə və təlimatlara riayət edilməsini təmin edəcək.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

3 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

MUBS 1 və MHBS-in tətbiqi üzrə 2 nömrəli praktiki tövsiyələrə dəyişikliklər: Uçot siyasəti haqqında açıqlamalar (12 fevral 2021-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). MUBS 1-ə dəyişikliklər müəssisələrdən mühüm uçot siyasəti deyil, əhəmiyyətli uçot siyasəti məlumatlarının açıqlanmasını tələb edir. Bu dəyişiklik əhəmiyyətli uçot siyasəti məlumatlarını müəyyənləşdirir. Bundan əlavə, dəyişikliyə əsasən uçot siyasəti məlumatlarının əhəmiyyətli olması o zaman gözlənilə bilər ki, belə məlumat olmadıqda maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri maliyyə hesabatlarındakı digər əhəmiyyətli məlumatları anlaya bilməsin. Dəyişiklik müəssisənin maliyyə hesabatları üçün əhəmiyyətli hesab oluna bilən uçot siyasəti məlumatlarına dair nümunələr təqdim edir. Bundan başqa, MUBS 1-ə edilən dəyişikliyə əsasən əhəmiyyətli olmayan uçot siyasəti məlumatlarının açıqlanmasına ehtiyac olmadığı qeyd olunur. Bununla birlikdə, belə məlumatlar açıqlandığı təqdirdə əhəmiyyətli uçot siyasəti məlumatlarının açıqlanmasına mane olmamalıdır. Bu dəyişikliyi dəstəkləmək məqsədilə, uçot siyasətindəki açıqlamalara əhəmiyyətlilik konsepsiyasının tətbiqi ilə bağlı təlimat əlavə etmək üçün MHBS-in tətbiqi üzrə 2 nömrəli tövsiyələrə ("Əhəmiyyətliliklə bağlı mühakimələrin yürüdülməsi") dəyişiklik edilmişdir. Bu dəyişikliklər mühüm hesab edilməyən uçot siyasətini konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirməməklə, onların təqdimatında dəyişikliklərə gətirib çıxarmışdır.

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2023-cü il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir gösərməmişdir:

- MUBS 8-ə dəyişikliklər: Uçot təxminlərinin müəyyən edilməsi (12 fevral 2021-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir);

4 Yeni uçot qaydaları

1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Qrup tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

- MHBS 16-ya ("İcarələr") dəyişikliklər - Satış və geriyyə icarə öhdəliyi (22 sentyabr 2022-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir);
- MUBS 1-ə dəyişikliklər – Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi (ilkin olaraq 23 yanvar 2020-ci ildə dərc olunub və sonradan 15 iyul 2020-ci il və 31 oktyabr 2022-ci il tarixlərində dəyişikliklər edilmiş, yekun olaraq 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir);
- MUBS 7 "Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat" və MHBS 7-yə "Maliyyə alətləri: Açıqlamalar: Təchizatçıların maliyyələşdirmə razılaşmaları" dəyişikliklər (25 may 2023-cü ildə dərc olunub).
- MUBS 21-ə "Konvertasiya qabiliyyətinin olmaması" dəyişikliklər (15 avqust 2023-cü ildə dərc olunub).

Hazırda Qrup yeni standartların və şərhlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

5 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Mühüm uçot siyasəti prinsipləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, əvvəlcədən məlum olan məbləğə asan çevrilə bilən və dəyərini cüzi dəyişməsi riskinə məruz qalan qısa müddətli aktivlərdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə xarici valyutada olan nağd vəsaitlər və müxtəlif hesabların bloklaşdırılmamış qalıqları, həmçinin overnəyət depozitləri də daxil olmaqla, üç aydan az ödəniş müddətinə malik olan depozitlər, habelə likvidlik fondlarındakı vəsaitlər daxildir. Likvidlik fondlarındakı vəsaitlər istisna olmaqla, pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır. Likvidlik fondlarındakı vəsaitlər yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olmadığı üçün MHBS 9-a uyğun olaraq ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan kateqoriyaya aid edilməlidir. Qrup ödəniş müddəti 90 günədək olan, yüksək likvidli və yüksək reytingli investisiya fondu alətlərinə investisiya yatırır. Bu alətlər nağd pula asan çevrilə bilər və müəyyən edilə bilən bazar dəyərində malikdir. Qrup hesab edir ki, ilkin investisiya zamanı belə alətlərin ədalətli dəyərində dəyişiklik riski əhəmiyyətli deyil və ödəniş zamanı əldə ediləcək məbləğ məlumdur.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir.

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Nağd pul vəsaitləri	1,939,195	510,925
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər		
- Ən yüksək dərəcə	3,372,699	5,013,807
- Yüksək dərəcə	-	364,513
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş cəmi vəsaitlər	3,372,699	5,378,320
Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		
Qeyri-rezident banklarda qısamüddətli depozitlər (ən yüksək dərəcə)	50,853	440,601
İnvestisiya fondlarındakı vəsaitlər (ən yüksək dərəcə)	266,724	253,176
Cəmi pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	317,577	693,777
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,629,471	6,583,022

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun 3 qarşı tərəf bankda (2022: 6 bank) yerləşdirdiyi pul vəsaitlərinin qalığı onun məcmu kapitalının 10%-dən artıq olmuşdur. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu qalıqların ümumi dəyəri 3,438,749 min AZN (2022: 5,924,316 min AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 32-də təsvir edilir.

6 Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar

Mühüm uçot siyasəti prinsipləri

Bank "Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 9-cu maddəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Hökumətinin beynəlxalq maliyyə təşkilatlarında (misal üçün, BVF, Dünya Bankı) üzvlüyü ilə bağlı əməliyyatlar, o cümlədən həmin təşkilatlara üzvlük haqlarının ödənilməsi üzrə vasitəçisi kimi çıxış edir.

BVF-yə ödənilən üzvlük haqqı xüsusi borcalma hüquqları (XBH) ilə ifadə edilir və BVF-nin ilin sonuna müəyyən etdiyi məzənnə ilə manat ekvivalentində yenidən hesablanır. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin BVF kvotası ilə bağlı buraxdığı üzvlük kvotası və qiymətli kağızlar Qrupun aktiv və öhdəliklərini təmsil etmədiyi üçün konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilmir və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Üzv ölkələrin likvidliyini dəstəkləmək məqsədilə BVF-dən alınmış xüsusi vəsaitlər Qrup tərəfindən BVF ilə XBH hesablaşmaları üzrə aktiv kimi və digər tərəfdən Azərbaycan Hökuməti qarşısında öhdəlik kimi qəbul edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

6 Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar (davamı)

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
AKTİVLƏR		
Xüsusi borcalma hüquqları (XBH) ilə yerləşdirilmiş vəsaitlər	1,208,132	1,196,216
BVF-də cəmi aktivlər	1,208,132	1,196,216
ÖHDƏLİKLƏR		
Cari hesablar	2,556	2,556
XBH paylanması	1,209,301	1,196,816
BVF qarşısında cəmi öhdəliklər	1,211,857	1,199,372

XBH ilə yerləşdirilmiş vəsaitlər

XBH ilə yerləşdirilmiş vəsaitlərə BVF-dən kreditlərin alınması və hesablaşmaların aparılması məqsədilə istifadə edilən BVF-də yerləşən cari hesab daxildir. XBH vəsaitləri ilə bağlı hesablanmış faiz məbləğləri aparıcı pul bazarlarında qısamüddətli bazar faiz dərəcələri əsasında hər həftə BVF tərəfindən müəyyən edilən faiz dərəcələri əsasında hesablanır.

Cari hesablar

Qrupda BVF ilə xüsusi məqsədlər üçün iki ayrıca hesab aparılır: BVF-nin 1 sayılı və BVF-nin 2 sayılı hesabları. BVF-nin 1 sayılı hesabı BVF-nin əməliyyatları üzrə bağlanmış əqdlər üzrə komissiyaların ödənilməsi, BVF-nin 2 sayılı hesabı isə BVF əməkdaşlarının üzv ölkə ərazisində xərclərini qarşılamaq üçün istifadə edilir.

XBH paylanması

XBH paylanması BVF-nin qərarı ilə üzv ölkələrə şərtsiz XBH ilə verilmiş məbləğlərdir. Ümumi XBH paylanması 28 avqust 2009-cu il tarixindən qüvvəyə minmişdir. Paylanma BVF-nin üzv ölkələrinin valyuta ehtiyatlarını tamamlamaqla qlobal iqtisadi sistemin likvidliyinin təmin edilməsi üçün nəzərdə tutulur. Ümumi XBH paylanması BVF üzvlərinə onların mövcud BVF kvotalarına uyğun olan nisbətlərlə aparılmışdır.

Bundan əlavə, 10 avqust 2009-cu il tarixində qlobal likvidliyi dəstəkləmək məqsədilə BVF-nin Razılaşma Maddələrinə xüsusi birdəfəlik XBH paylanmasını nəzərdə tutan Dördüncü düzəliş qüvvəyə minmişdir. Düzəlişə uyğun olaraq BVF üzvlərinə, o cümlədən Azərbaycana, 9 sentyabr 2009-cu il tarixində 34.3 mln. XBH (78,410 min AZN) xüsusi paylama aparılmış və nəticədə Azərbaycana 119.3 mln. XBH (272,720 min AZN) məbləğində vəsait ayrılmışdır.

BVF tərəfindən 2021-ci ildə qlobal iqtisadiyyatın, xüsusilə pandemiya dövründə zərər çəkmiş ölkə iqtisadiyyatlarının dəstəklənməsi məqsədilə üzv ölkələrə növbəti ümumi XBH paylanması həyata keçirilmişdir. Ümumi XBH paylanması üzv ölkələrin BVF-dəki kvotasına uyğun olaraq aparılmışdır və Azərbaycanın mövcud kvotasına uyğun olaraq əlavə 375.4 mln. XBH (858,164 min AZN) məbləğində vəsait ayrılmışdır.

Üzvlər və nəzərdə tutulmuş mülkiyyətçilər XBH paylamalarından BVF ilə əməliyyatlar aparmaq üçün istifadə edə bilərlər. Qrup XBH paylamasını valyuta öhdəliyi kimi uçota almışdır.

BVF kvotası və BVF kvotası ilə əlaqədar saxlanılan qiymətli kağızlar

25 fevral 2016-cı il tarixindən sabit qalmış 391.7 milyon XBH məbləğində (31 dekabr 2023 və 2022-ci illər üçün müvafiq olaraq 895,426 min AZN və 886,182 min AZN ekvivalenti) BVF kvotası Azərbaycan Respublikasının BVF-də üzvlük haqqından ibarətdir. Bu məbləğə təminat olaraq Azərbaycan Respublikasının Hökuməti qiymətli kağızlar buraxmışdır. Həmin qiymətli kağızlar BVF-nin adından onların benefisiar mülkiyyətçisi kimi Qrup tərəfindən saxlanılır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

7 Törəmə maliyyə alətləri

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Şərti məbləğ	31 dekabr 2023		Şərti məbləğ	31 dekabr 2022	
		Ədalətli dəyər			Ədalətli dəyər	
		Aktivlər	Öhdəliklər		Aktivlər	Öhdəliklər
Forvard müqavilələri	570,156	-	(3,389)	391,660	-	(2,109)
Fyuçers müqavilələri	25,270	-	(400)	2,005	154	-
SVOP müqavilələri	20,315	49	-	19,836	175	-
Cəmi törəmə maliyyə alətləri	615,741	49	(3,789)	413,501	329	(2,109)

Valyuta forvard müqavilələri

Aşağıdakı cədvəldə valyutalar əsasında icra olunmamış valyuta forvard (o cümlədən qarşılıqlı hesablaşma qaydasında realizasiya olunan forvard) müqavilələrinin məbləği, müqavilə üzrə hesablanmış orta mübadilə məzənnəsi və ödəniş vaxtına qalmış müddətlər haqqında məlumatlar ümumiləşdirilir. Göstərilmiş xarici valyuta məbləğləri hesabat tarixində qüvvədə olan məzənnə əsasında hesablanmışdır.

	Şərti məbləğ		Müqavilə üzrə orta çəkili məzənnə	
	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
	USD alışı və EUR satışı 3 ayadək	285,211	198,056	1.1052
USD satışı və EUR alışı 3 ayadək	102,024	69,098	0.9053	0.9369
USD alışı və GBP satışı 3 ayadək	80,881	44,290	1.2749	1.2033
USD satışı və GBP alışı 3 ayadək	32,881	16,383	0.7844	0.8313
USD alışı və CAD satışı 3 ayadək	19,047	22,807	0.7585	0.7381
USD satışı və CAD alışı 3 ayadək	8,070	7,683	1.3186	1.3549
USD alışı və digər valyutaların satışı 3 ayadək	32,869	26,301	0.6209	0.5739
USD satışı və digər valyutaların alışı 3 ayadək	9,173	7,042	16.8378	3.5015

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar

Mühüm uçot siyasəti prinsipləri

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş müvafiq dövr ərzində təqdim olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("müntəzəm" alış və satışlar), Qrupun maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatların qeydə alınması Qrup həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda həyata keçirilir.

Biznes modelə və pul axınlarının xüsusiyyətinə əsasən Qrup borc qiymətli kağızlarını amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən, ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan və ya ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar kateqoriyaları üzrə təsnifləşdirir. Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınır.

Borc qiymətli kağızlar müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək və satış üçün saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan kateqoriyasında təsnifləşdirilmədikdə ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan kateqoriyasında uçota alınır. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanır və mənfəət və ya zərərdə tanınır. GKZ modelinə əsasən müəyyən edilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatı il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Balans dəyərindəki bütün digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirdə qeydə alınır. Borc qiymətli kağızlarının tanınması dayandırıldıqda sair məcmu gəlirdə tanınan məcmu gəlir və ya zərər sair məcmu gəlirdən mənfəət və zərərə yenidən təsnifləşdirilir.

Borc qiymətli kağızlar amortizasiya olunmuş dəyərlə və ya ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə aktivləri üzrə tanınma meyarlarına cavab vermədikdə, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan kateqoriyasında uçota alınır.

Qrup proqnozlar əsasında amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən və ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olan maliyyə alətlərindən yaranan risklər üzrə gözlənilən kredit zərərlərini hər hesabat tarixində qiymətləndirir və kredit zərərləri üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal əsasında ölçülmüş məbləği, (ii) pulun zaman dəyərini və (iii) hesabat tarixinədək baş vermiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında məlumatı.

GKZ-nin hesablanma qaydası Qeyd 32-də göstərilir.

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar	1,421,185	1,386,359
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	14,706,792	11,158,876
Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	10,918,850	9,474,755
Cəmi borc qiymətli kağızlar	27,046,827	22,019,990

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə borc qiymətli kağızların kateqoriya və növləri üzrə təhlili göstərilmişdir:

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

	Ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərəre aid olunan qiymətli kağızlar	Ədalətli dəyərini dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	Cəmi
31 dekabr 2023				
Qeyri-rezident agentlik notları	70,271	2,724,637	86,909	2,881,817
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	187,964	1,024,620	260,729	1,473,313
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	446,427	9,443,760	1,361,121	11,251,308
Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	7,029	383,696	-	390,725
Korporativ istiqrazlar	69,511	104,662	-	174,173
Xarici dövlət istiqrazları	1,207	57,514	-	58,721
İpoteka ilə təmin edilmiş ABŞ istiqrazları	602,457	-	-	602,457
İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	36,319	-	-	36,319
Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	-	967,903	-	967,903
"Aqrarkredit" QSC BOKT	-	-	9,057,659	9,057,659
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	-	-	152,432	152,432
Cəmi borc qiymətli kağızları	1,421,185	14,706,792	10,918,850	27,046,827

	Ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərəre aid olunan qiymətli kağızlar	Ədalətli dəyərini dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	Cəmi
31 dekabr 2022				
Qeyri-rezident agentlik notları	47,347	3,577,827	-	3,625,174
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	172,538	684,876	-	857,414
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	472,803	5,150,391	-	5,623,194
Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	3,803	689,437	-	693,240
Korporativ istiqrazlar	69,777	300,671	-	370,448
Xarici dövlət istiqrazları	2,082	164,995	-	167,077
İpoteka ilə təmin edilmiş ABŞ istiqrazları	468,404	-	-	468,404
İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	149,605	6,667	-	156,272
Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	-	584,012	-	584,012
"Aqrarkredit" QSC BOKT	-	-	9,474,240	9,474,240
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	-	-	515	515
Cəmi borc qiymətli kağızları	1,386,359	11,158,876	9,474,755	22,019,990

Qeyri-rezident agentlik notları. Bu notlar Avropa, Asiya və Amerikanın maliyyə agentlikləri tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyaları ehtiva edir. Agentlik notları həm birbaşa Bank, həm də xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə orta illik faiz dərəcəsi 2.25% olmaqla (2022: 1.23%), illik 0.0% - 6.25% (2022: illik 0.0% - 6.01%) dərəcə ilə sabit faiz hesablanır. Bu qiymətli kağızlar üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi ən yüksək kimi müəyyən edilmişdir və kredit reytingi Moody's agentliyinin A1 - Aaa reytingləri yaxud Standard and Poor's və/və ya Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri arasında dəyişir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar. Bu qiymətli kağızlar Avropa, Asiya, Afrika və Amerikanın beynəlxalq təşkilatları tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyaları ehtiva edir. Borc qiymətli kağızları həm birbaşa Bank, həm də xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə orta illik faiz dərəcəsi 2.30% olmaqla (2022: 1.15%), illik 0.0% - 5.65% (2022: illik 0.0% - 4.65%) dərəcə ilə sabit faiz hesablanır.

Bu qiymətli kağızlar üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi ən yüksək kimi müəyyən edilmişdir və kredit reytingi Moody's agentliyinin Aa3 - Aaa reytingləri yaxud Standard and Poor's və/və ya Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri arasında dəyişir.

Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları. Xəzinədarlıq notları müxtəlif inkişaf etmiş ölkələrin xəzinədarlıqları tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyaları ehtiva edir. Borc qiymətli kağızları həm birbaşa Bank, həm də xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə orta illik faiz dərəcəsi 2.25% olmaqla (2022: 1.24%), illik 0.0% - 5.00% (2022: illik 0.0% - 5.65%) dərəcə ilə sabit faiz hesablanır.

Bu qiymətli kağızlar üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi ən yüksək və yüksək kimi müəyyən edilmişdir və kredit reytingi Moody's agentliyinin Baa3 - Aaa reytingləri yaxud Standard and Poor's və/və ya Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri arasında dəyişir.

Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları. Bu istiqrazlar Almaniya, Yeni Zelandiya, Kanada, İsveç, Yaponiya, Danimarka və Hollandiyanın yerli hakimiyyət orqanları tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyaları ehtiva edir. Borc qiymətli kağızları həm birbaşa Bank, həm də kənar menecerlər tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə orta illik faiz dərəcəsi 2.13% olmaqla (2022: 1.14%), illik 0.0% - 5.13% (2022: illik 0.0% - 3.63%) dərəcə ilə sabit faiz hesablanır.

Bu qiymətli kağızlar üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi ən yüksək və yüksək kimi müəyyən edilmişdir və kredit reytingi Moody's agentliyinin Baa1 - Aaa reytingləri yaxud Standard and Poor's və/və ya Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri arasında dəyişir.

Korporativ istiqrazlar. Bu istiqrazlar müxtəlif ölkələrin korporasiyaları tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyaları ehtiva edir. Borc qiymətli kağızları həm birbaşa Bank, həm də xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə orta illik faiz dərəcəsi 3.81% olmaqla (2022: 2.03%), illik 0.0% - 7.35% (2022: illik 0.0% - 7.00%) dərəcə ilə sabit faiz hesablanır.

Bu qiymətli kağızlar üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi ən yüksək və yüksək kimi müəyyən edilmişdir və kredit reytingi Moody's agentliyinin Baa3 - Aaa reytingləri yaxud Standard and Poor's və/və ya Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri arasında dəyişir.

Xarici dövlət istiqrazları. Bu istiqrazlar "Bank of England" və Çin Hökuməti tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyaları ehtiva edir. Borc qiymətli kağızları həm birbaşa Bank, həm də xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə orta illik faiz dərəcəsi 3.09% olmaqla (2022: 0.1%), illik 0.0% - 4.63% (2022: illik 0.0% - 0.50%) dərəcə ilə sabit faiz hesablanır.

Bu qiymətli kağızlar üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi ən yüksək kimi müəyyən edilmişdir və kredit reytingi Moody's agentliyinin A1 - Aaa reytingləri yaxud Standard and Poor's və/və ya Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri arasında dəyişir.

İpoteka ilə təmin edilmiş ABŞ istiqrazları. Bu ipoteka ilə təmin edilmiş istiqrazlar Federal Milli İpoteka Assosiasiyası (FNMA), Dövlət Milli İpoteka Assosiasiyası (GNMA) və Federal İpoteka Kredit Korporasiyası (FHLMC) tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyaları ehtiva edir. Borc qiymətli kağızları xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə orta illik faiz dərəcəsi 3.88% olmaqla (2022: 0.78%), illik 1.50% - 6.50% (2022: illik 0.02% - 5.50%) dərəcə ilə dəyişkən və sabit faiz hesablanır.

Bu qiymətli kağızlar üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi ən yüksək kimi müəyyən edilmişdir və kredit reytingi Moody's agentliyinin A1 - Aaa reytingləri yaxud Standard and Poor's və/və ya Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri arasında dəyişir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar. Bu təminatlı qiymətli kağızlar müxtəlif maliyyə institutları tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyaları ehtiva edir. Borc qiymətli kağızları birbaşa xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə orta illik faiz dərəcəsi 3.18% olmaqla (2022: 1.55%), illik 0.39% - 4.68% (2022: illik 0.0% - 3.21%) dərəcə ilə dəyişkən və sabit faiz hesablanır.

Bu qiymətli kağızlar üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi ən yüksək kimi müəyyən edilmişdir və kredit reytingi Moody's agentliyinin Aa1 - Aaa reytingləri yaxud Standard and Poor's və/və ya Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri arasında dəyişir.

Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu. Bu yerli istiqrazlar Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyaları ehtiva edir. Borc qiymətli kağızları birbaşa Bank tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə orta illik faiz dərəcəsi 3.05% olmaqla (2022: 3.04%), illik 3.00% - 3.25% (2022: illik 3.00% - 3.25%) dərəcə ilə sabit faiz hesablanır.

Bu qiymətli kağızlar üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi yüksək kimi müəyyən edilmişdir və kredit reytingi Moody's agentliyinin Ba1 reytingi yaxud Standard and Poor's və/və ya Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri arasında dəyişir.

Aqrarkredit QSC. Amortizasiya olunan dəyərli qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinə "Aqrarkredit" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Bank olmayan Kredit Təşkilatına ("Aqrarkredit" QSC) məxsus, Qrup tərəfindən 2015-ci ildə alınmış 2,500,000 min AZN və əlavə olaraq 2016-cı ildə alınmış 7,500,000 min AZN (ümumilikdə 10,000,000 min AZN) nominal dəyərində və 0.15 faiz dərəcəsinə malik, 2045-ci ildə ödənilməli olan qiymətli kağızlar daxil idi. 2017-ci il ərzində "Aqrarkredit" QSC həmin qiymətli kağızların 517,896 min AZN-lik hissəni vaxtından əvvəl Qrupdan geri almışdır. Bu istiqrazlar hər hansı digər oxşar maliyyələşdirmə mənbələrinin və müqayisə edilə bilən maliyyə alətlərinin mövcud olmadığı xüsusi bazar segmentində verilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı öz makroiqtisadi siyasəti çərçivəsində ümumi pul sisteminin sabitliyini təmin etməyi hədəfləyən bankların və digər maliyyə institutlarının maliyyələşdirilməsində müstəsna rol oynayır. Bunu nəzərə alaraq, həmin istiqrazlar üzrə illik 0.15 faiz dərəcəsi bu segmentə uyğun bazar faiz dərəcəsi hesab olunmuşdur.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun portfelində "Aqrarkredit" QSC-nin istiqrazlarının qalığı (nominal üzrə) 9,057,659 min AZN təşkil etmişdir. Bu qiymətli kağızların ödənişinə dövlət zəmanəti verilir. Həmin qiymətli kağızlar "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin dövlətə məxsus səhmlərinin özəlləşdirilməyə hazırlanması ilə bağlı sağlamlaşdırılma tədbirləri" haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2015-ci il 15 iyul tarixli 570 nömrəli, həmçinin "Aqrarkredit" QSC tərəfindən dövlət zəmanəti əsasında emissiya ediləcək istiqrazların buraxılması, həcmi, müddəti və ödənilmə şərtləri"nin təsdiq edilməsi haqqında 2015-ci il 7 avqust tarixli 575 nömrəli Fərmanlarına uyğun olaraq Qrup tərəfindən alınmışdır. Ədalətli dəyər haqqında məlumat üçün Qeyd 36-ya baxın.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən imzalanmış 5 oktyabr 2023-cü il tarixli Fərmana əsasən, istiqrazların ödənilmə şərtləri Maliyyə Nazirliyi, Aqrarkredit və Mərkəzi Bankın birgə razılaşması əsasında dəyişdirilməlidir. 6 oktyabr 2023-cü il tarixində ödənilmə şərtlərinin dəyişdirilməsi məqsədilə Aqrarkredit (istiqrazların emitenti), Maliyyə Nazirliyi (zəman) və Mərkəzi Bank (istiqrazların mülkiyyətçisi) arasında üçtərəfli razılaşma imzalanmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

Rəhbərlik ödəniş qrafiki ilə bağlı dəyişiklikləri biznes restrukturizasiyası hesab edir və bu səbəbdən həmin borc alətləri üzrə kredit riski onların buraxıldığı tarixdən etibarən əhəmiyyətli dərəcədə artmamışdır.

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqrazları. 2023-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən sıfır faizlə 148,804 min AZN məbləğində veksəl buraxılmışdır. Bundan başqa 3,628 min AZN məbləğində istiqrazlar üzrə illik 5% - 9% ilə (2022: illik 4.85% - 9%) sabit faiz hesablanır.

Bu qiymətli kağızlar üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi yüksək kimi müəyyən edilmişdir və kredit reytingi Moody's agentliyinin Ba1 reytingi yaxud Standard and Poor's və/və ya Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri arasında dəyişir.

Maliyyə alətləri aşağıdakı kimi təsnifləşdirilir:

(a) Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar

Qrup tərəfindən ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar ticarət qiymətli kağızlarıdır. Həmin qiymətli kağızların ədalətli dəyerdə tanınması kredit riski ilə bağlı müvafiq silinmələri əks etdirir və Qrupun kredit riski barədə ən dəqiq məlumatı təqdim edir. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlarının ödəmə qabiliyyəti ən yüksəkdir.

(b) Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023 və 31 dekabr 2022-ci il tarixlərinə ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlarla bağlı gözlənilən kredit zərəri və kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələri üzrə təhlili göstərilir. Bu borc qiymətli kağızları üçün gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat kredit riski səviyyələri əsasında tanınır. Qrup tərəfindən istifadə edilən kredit riskinin təsnifat sistemi və GKZ-nin qiymətləndirilməsi yanaşması, o cümlədən ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlara tətbiq edilən defolt və kredit riskində əhəmiyyətli artım (SICR) anlayışı haqqında məlumat üçün Qeyd 32-yə baxın:

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

	2023		2022	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Qeyri-rezident agentlik notları				
- Ən yüksək dərəcə	2,712,029	2,712,029	3,624,197	3,624,197
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	2,712,029	2,712,029	3,624,197	3,624,197
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(233)	(233)	(365)	(365)
Çıxılsın: ədalətli dəyər üzrə tənzimlənmə	12,841	12,841	(46,005)	(46,005)
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	2,724,637	2,724,637	3,577,827	3,577,827
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar				
- Ən yüksək dərəcə	1,032,521	1,032,521	716,136	716,136
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	1,032,521	1,032,521	716,136	716,136
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(55)	(55)	(38)	(38)
Çıxılsın: ədalətli dəyər üzrə tənzimlənmə	(7,846)	(7,846)	(31,222)	(31,222)
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	1,024,620	1,024,620	684,876	684,876
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları				
- Ən yüksək dərəcə	9,397,410	9,397,410	5,229,320	5,229,320
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	9,397,410	9,397,410	5,229,320	5,229,320
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(884)	(884)	(269)	(269)
Çıxılsın: ədalətli dəyər üzrə tənzimlənmə	47,234	47,234	(78,660)	(78,660)
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	9,443,760	9,443,760	5,150,391	5,150,391
Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları				
- Ən yüksək dərəcə	383,385	383,385	702,163	702,163
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	383,385	383,385	702,163	702,163
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(15)	(15)	(95)	(95)
Çıxılsın: ədalətli dəyər üzrə tənzimlənmə	326	326	(12,631)	(12,631)
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	383,696	383,696	689,437	689,437

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

	2023		2022	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Korporativ istiqrazlar				
- Ən yüksək dərəcə	105,683	105,683	304,432	304,432
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	105,683	105,683	304,432	304,432
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(10)	(10)	(113)	(113)
Çıxılsın: ədalətli dəyər üzrə tənzimlənmə	(1,011)	(1,011)	(3,648)	(3,648)
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	104,662	104,662	300,671	300,671
Xarici dövlət istiqrazları				
- Ən yüksək dərəcə	58,006	58,006	164,454	164,454
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	58,006	58,006	164,454	164,454
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(11)	(11)	(10)	(10)
Çıxılsın: ədalətli dəyər üzrə tənzimlənmə	(481)	(481)	551	551
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	57,514	57,514	164,995	164,995
İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar				
- Ən yüksək dərəcə	-	-	6,775	6,775
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	-	-	6,775	6,775
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	(2)	(2)
Çıxılsın: ədalətli dəyər üzrə tənzimlənmə	-	-	(106)	(106)
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	-	-	6,667	6,667
Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu				
- Yüksək dərəcə	966,635	966,635	584,119	584,119
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	966,635	966,635	584,119	584,119
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(646)	(646)	(487)	(487)
Çıxılsın: ədalətli dəyər üzrə tənzimlənmə	1,914	1,914	380	380
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	967,903	967,903	584,012	584,012

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qeyri-rezident agentlik notlarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Qeyri-rezident agentlik notları				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	365	365	3,624,197	3,624,197
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	195	195	3,284,447	3,284,447
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(327)	(327)	(4,214,261)	(4,214,261)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	11,159	11,159
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(132)	(132)	(918,655)	(918,655)
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir etməyən dəyişikliklər:</i>				
Məzənnə fərqi və digər dəyişikliklər	-	-	6,487	6,487
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	233	233	2,712,029	2,712,029

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notların dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	38	38	716,136	716,136
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	35	35	862,607	862,607
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(18)	(18)	(560,297)	(560,297)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	5,692	5,692
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	17	17	308,002	308,002
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir etməyən dəyişikliklər:</i>				
Məzənnə fərqi və digər dəyişikliklər	-	-	8,383	8,383
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	55	55	1,032,521	1,032,521

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notlarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	269	269	5,229,320	5,229,320
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	818	818	14,893,510	14,893,510
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(203)	(203)	(10,729,216)	(10,729,216)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	41,965	41,965
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	615	615	4,206,259	4,206,259
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir etməyən dəyişikliklər:</i>				
Məzənnə fərqi və digər dəyişikliklər	-	-	(38,169)	(38,169)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	884	884	9,397,410	9,397,410

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazlarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	95	95	702,163	702,163
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	7	7	210,689	210,689
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(87)	(87)	(530,103)	(530,103)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	(1,224)	(1,224)
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(80)	(80)	(320,638)	(320,638)
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir etməyən dəyişikliklər:</i>				
Məzənnə fərqi və digər dəyişikliklər	-	-	1,860	1,860
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	15	15	383,385	383,385

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

Ədalətli dəyərini dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan korporativ istiqrazların dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Korporativ istiqrazlar				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	113	113	304,432	304,432
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	-	-	82,551	82,551
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(103)	(103)	(281,247)	(281,247)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	180	180
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(103)	(103)	(198,516)	(198,516)
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir etməyən dəyişikliklər:</i>				
Məzənnə fərqi və digər dəyişikliklər	-	-	(233)	(233)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	10	10	105,683	105,683

Ədalətli dəyərini dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan xarici dövlət istiqrazlarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Xarici dövlət istiqrazları				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	10	10	164,454	164,454
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	10	10	51,597	51,597
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(9)	(9)	(158,035)	(158,035)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	747	747
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	1	1	(105,691)	(105,691)
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir etməyən dəyişikliklər:</i>				
Məzənnə fərqi və digər dəyişikliklər	-	-	(757)	(757)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	11	11	58,006	58,006

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan ipoteka ilə yüklü olan istiqrazların dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	2	2	6,775	6,775
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	-	-	-	-
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(2)	(2)	(6,635)	(6,635)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	(52)	(52)
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(2)	(2)	(6,687)	(6,687)
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir etməyən dəyişikliklər:</i>				
Məzənnə fərqi və digər dəyişikliklər	-	-	(88)	(88)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	-	-	-	-

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu istiqrazlarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	487	487	584,119	584,119
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	328	328	559,125	559,125
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(169)	(169)	(197,237)	(197,237)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	20,628	20,628
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	159	159	382,516	382,516
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir etməyən dəyişikliklər:</i>				
Məzənnə fərqi və digər dəyişikliklər	-	-	-	-
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	646	646	966,635	966,635

(c) Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023 və 31 dekabr 2022-ci il tarixlərinə kredit riski səviyyələri əsasında amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili, eləcə də gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə onların mərhələlər üzrə açıqlanması göstərilir. Qrup tərəfindən istifadə edilən kredit riskinin təsnifatı sistemi və gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi yanaşması, o cümlədən amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlara tətbiq edilən defolt və kredit riskində əhəmiyyətli artım (SICR) anlayışı haqqında məlumat üçün Qeyd 32-yə baxın. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023 və 31 dekabr 2022-ci il tarixlərinə amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızların balans dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum həddini əks etdirir:

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

	2023		2022	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Qeyri-rezident agentlik notları				
- Ən yüksək dərəcə	86,938	86,938	-	-
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	86,938	86,938	-	-
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(29)	(29)	-	-
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	86,909	86,909	-	-
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar				
- Ən yüksək dərəcə	260,744	260,744	-	-
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	260,744	260,744	-	-
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(15)	(15)	-	-
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	260,729	260,729	-	-
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları				
- Ən yüksək dərəcə	1,361,283	1,361,283	-	-
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	1,361,283	1,361,283	-	-
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(162)	(162)	-	-
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	1,361,121	1,361,121	-	-
"Aqrarkredit" QSC istiqrazları				
- Yüksək dərəcə	9,063,701	9,063,701	9,482,142	9,482,142
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	9,063,701	9,063,701	9,482,142	9,482,142
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(6,042)	(6,042)	(7,902)	(7,902)
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	9,057,659	9,057,659	9,474,240	9,474,240
AR Maliyyə Nazirliyinin istiqrazları				
- Yüksək dərəcə	152,531	152,531	515	515
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlərin balans dəyəri	152,531	152,531	515	515
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(99)	(99)	-	-
Balans dəyəri (ədalətli dəyər)	152,432	152,432	515	515

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-rezident agentlik notlarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Qeyri-rezident agentlik notları				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	-	-	-	-
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	29	29	85,179	85,179
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	-	-	-	-
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	1,759	1,759
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	29	29	86,938	86,938
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	29	29	86,938	86,938

Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notların dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	-	-	-	-
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	15	15	257,461	257,461
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	-	-	-	-
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	3,283	3,283
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	15	15	260,744	260,744
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	15	15	260,744	260,744

Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notlarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	-	-	-	-
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	162	162	1,346,389	1,346,389
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	-	-	-	-
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	14,894	14,894
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	162	162	1,361,283	1,361,283
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	162	162	1,361,283	1,361,283

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

8 Borc qiymətli kağızlar (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən "Aqrarkredit" QSC istiqrazlarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
"Aqrarkredit" QSC istiqrazları				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	7,902	7,902	9,482,142	9,482,142
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	-	-	-	-
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(1,860)	(1,860)	(418,439)	(418,439)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	(2)	(2)
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(1,860)	(1,860)	(418,441)	(418,441)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	6,042	6,042	9,063,701	9,063,701

Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqrazlarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat		Ümumi balans dəyəri	
	1-ci Mərhələ	Cəmi	1-ci Mərhələ	Cəmi
AR Maliyyə Nazirliyinin istiqrazları				
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	-	-	515	515
<i>Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	99	99	152,406	152,406
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	-	-	(503)	(503)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	113	113
Dövr üzrə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	99	99	152,016	152,016
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	99	99	152,531	152,531

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

9 Banklara verilmiş kreditlər**Mühüm uçot siyasəti prinsipləri**

Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətinə əsasən Qrup banklara verilmiş kreditlərin müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi məqsədilə saxlanılmasını və həmin pul axınların yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirməsini nəzərə alaraq, həmin kreditləri amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirmə kateqoriyasında təsnifləşdirir.

Qrup proqnozlar əsasında amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən banklara verilmiş kreditlər üzrə GKZ-ni hər hesabat tarixində qiymətləndirir və kredit zərərləri üzrə ehtiyatı tanıyır.

Kredit riskində əhəmiyyətli artımın baş verməsinin Qrup tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 32-də təqdim edilir.

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Banklara verilmiş kreditlər	504,546	658,469
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(431,595)	(369,580)
Banklara verilmiş kreditlərin balans dəyəri	72,951	288,889

31 dekabr 2023 və 31 dekabr 2022-ci il tarixlərinə banklara verilmiş kreditlərin ümumi balans dəyəri və dəyərsizləşmə ehtiyatı kateqoriyalar üzrə aşağıdakı cədvəldə açıqlanmışdır:

	31 dekabr 2023			31 dekabr 2022		
	Ümumi balans dəyəri	Dəyərsizləşmə ehtiyatı	Balans dəyəri	Ümumi balans dəyəri	Dəyərsizləşmə ehtiyatı	Balans dəyəri
Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri	504,546	(431,595)	72,951	658,469	(369,580)	288,889
Cəmi	504,546	(431,595)	72,951	658,469	(369,580)	288,889

Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri hüquqi şəxslərə Mərkəzi Bankın pul siyasətinin həyata keçirilməsi məqsədilə verilir. 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində heç bir bank üzrə kreditlərin qalığı Qrupun kapitalının 10%-dən çox olmamışdır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

9 Banklara verilmiş kreditlər (davamı)

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu arasındakı müddətdə banklara verilmiş kreditlər üçün dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2023				2022			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri								
1 yanvar tarixinə qalıq	585	1,615	367,380	369,580	2,608	2,419	367,716	372,743
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatda xalis dəyişiklik	(557)	(1,613)	51,706	49,536	(2,535)	(2,403)	(13,299)	(18,237)
Dövr ərzində verilmiş kreditlər	-	-	-	-	512	1,599	1,839	3,950
GKZ-nin cari dəyəri üzrə diskontlaşma	-	-	12,479	12,479	-	-	11,124	11,124
31 dekabr tarixinə qalıq	28	2	431,565	431,595	585	1,615	367,380	369,580

Dövr ərzində maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərində baş vermiş, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyata təsir göstərmiş dəyişikliklər aşağıdakılardır:

	2023				2022			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri								
1 yanvar tarixinə qalıq	167,634	45,359	445,476	658,469	248,897	63,310	416,817	729,024
2-ci mərhələyə köçürmə	(2,616)	2,616	-	-	-	-	-	-
3-cü mərhələyə köçürmə	-	(15,716)	15,716	-	-	-	-	-
Dövr ərzində ödənilmiş kreditlər	(123,361)	(29,092)	(13,949)	(166,402)	(160,345)	(44,713)	(8,284)	(213,342)
Dövr ərzində verilmiş kreditlər	-	-	-	-	79,082	26,762	2,111	107,955
GKZ-nin cari dəyəri üzrə diskontlaşma	-	-	12,479	12,479	-	-	11,124	11,124
Digər dəyişikliklər	-	-	-	-	-	-	23,708	23,708
31 dekabr tarixinə qalıq	41,657	3,167	459,722	504,546	167,634	45,359	445,476	658,469

Dövr ərzində banklara verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə tanınmış ehtiyata müxtəlif amillər təsir göstərir. GKZ-nin ölçülməsi haqqında ətraflı məlumat Qeyd 32-də açıqlanır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

9 Banklara verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən banklara verilmiş kreditlər üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2023				2022			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri								
- Yüksək dərəcə	41,657	3,167	27,564	72,388	167,634	-	-	167,634
- Orta dərəcə	-	-	-	-	-	45,359	-	45,359
- Defolt	-	-	432,158	432,158	-	-	445,476	445,476
Ümumi balans dəyəri	41,657	3,167	459,722	504,546	167,634	45,359	445,476	658,469
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(28)	(2)	(431,565)	(431,595)	(585)	(1,615)	(367,380)	(369,580)
Balans dəyəri	41,629	3,165	28,157	72,951	167,049	43,744	78,096	288,889

Yuxarıdakı cədvəllərdə istifadə olunan kredit riskinin təsnifatı sistemi haqqında məlumat Qeyd 32-də göstərilir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

9 Banklara verilmiş kreditlər (davamı)

Qrupun girov əldə etmə siyasəti hesabat dövrü ərzində əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməmiş və əvvəlki dövrdən etibarən Qrupun saxladığı girovun ümumi keyfiyyətində ciddi dəyişiklik olmamışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə banklara verilmiş yenidən maliyyələşdirmə kreditləri üzrə təminatın təhlili aşağıda göstərilir:

	<u>Cəmi</u>
Girovla təmin edilmiş kreditlər:	
- dövlət təminatlı	72,340
- ticarət tipli daşınmaz əmlak	611
Banklara verilmiş təminatlı kreditlərin balans dəyəri	72,951
Təminatlı kreditlər	-
Banklara verilmiş kreditlərin cəmi balans dəyəri	<u>72,951</u>

31 dekabr 2022-ci il tarixinə banklara verilmiş yenidən maliyyələşdirmə kreditləri üzrə girov barədə məlumat aşağıda göstərilir:

	<u>Cəmi</u>
Girovla təmin edilmiş kreditlər:	
- dövlət təminatlı	130,748
- ticarət tipli daşınmaz əmlak	54,836
Banklara verilmiş təminatlı kreditlərin balans dəyəri	185,584
Təminatlı kreditlər	103,305
Banklara verilmiş kreditlərin cəmi balans dəyəri	<u>288,889</u>

31 dekabr 2023-cü il tarixinə banklara verilmiş dəyersizləşmiş yenidən maliyyələşdirmə kreditləri üzrə təminatın təhlili aşağıda göstərilir:

	<u>Cəmi</u>
Girovla təmin edilmiş kreditlər:	
- dövlət təminatlı	27,546
- ticarət tipli daşınmaz əmlak	611
Banklara verilmiş təminatlı kreditlərin balans dəyəri	28,157
Təminatlı kreditlər	-
Banklara verilmiş kreditlərin cəmi balans dəyəri	<u>28,157</u>

31 dekabr 2022-ci il tarixinə banklara verilmiş dəyersizləşmiş yenidən maliyyələşdirmə kreditləri üzrə təminatın təhlili aşağıda göstərilir:

	<u>Cəmi</u>
Girovla təmin edilmiş kreditlər:	
- dövlət təminatlı	23,688
- ticarət tipli daşınmaz əmlak	29,674
Banklara verilmiş təminatlı kreditlərin balans dəyəri	53,362
Təminatlı kreditlər	24,734
Banklara verilmiş kreditlərin cəmi balans dəyəri	<u>78,096</u>

Təminatlı kreditlər istisna olmaqla, digər bütün kreditlər (girov təminatının satış vaxtında diskontlaşdırılan dəyəri nəzərə alınmadan) kreditin məbləğindən artıq həcmdə təmin olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

9 Banklara verilmiş kreditlər (davamı)

Girovların aktiv kimi tanınması

31 dekabr 2023-cü il tarixində tamamlanan il ərzində Qrup kommersiya banklarına verilmiş kreditlər üzrə girovu balansla almaqla, xalis balans dəyəri 18,075 min AZN (31 dekabr 2022: 4,977 min AZN) daşınmaz əmlakdan ibarət olan aktivləri əldə etmişdir. Qrupun siyasəti bu aktivləri mümkün qədər qısa zamanda realizasiya etməkdən ibarətdir.

Həssaslıq

31 dekabr 2023

Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD) üzrə artım. Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD) təxminlərinin 10 faiz-bənd artması 31 dekabr 2023-cü il tarixinə ümumi kredit zərərləri üçün ehtiyatın 190 min AZN (2022: 42,465 min AZN) daha çox olmasına gətirib çıxarardı.

Defolt ehtimalı (PD) üzrə artım. Defolt ehtimalı (PD) təxminlərinin 10 faiz-bənd artması 31 dekabr 2023-cü il tarixinə ümumi kredit zərərləri üçün ehtiyatın 2,681 min AZN (2022: 13,356 min AZN) daha çox olmasına gətirib çıxarardı.

10 Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər

Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 28 fevral 2019-cu il tarixində imzaladığı "Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin problemlə kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Fərmanına müvafiq olaraq dövlət zəmanəti ilə verilmiş aşağı faizli kreditlər daxildir.

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər, ehtiyat ayırmalarından əvvəlki qalıq	7,589	13,857
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(5)	(12)
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	7,584	13,845

11 Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər, ehtiyat ayırmalarından əvvəlki qalıq	216,584	221,940
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(165)	(185)
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	216,419	221,755

Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlərə lisenziyası ləğv edilmiş və müvafiq məhkəmə qərarları əsasında müflis elan olunmuş banklarda fiziki şəxslərin qorunan əmanətlərinin qaytarılması üzrə kompensasiyaların ödənilməsi, bununla da maliyyə-bank sisteminin dayanıqlığını təmin etmək məqsədilə dövlət zəmanəti ilə verilmiş aşağı faizli kreditlər daxildir.

2023-cü il ərzində əsas borc üzrə 22,500 min AZN (2022: 30,000 min AZN) məbləğində vəsait vaxtından əvvəl geri ödənilmişdir. Bu kredit ilkin tanınma zamanı 6.25% uçot dərəcəsi tətbiq edilməklə hesablanmış ədalətli dəyərlə qeydə alınmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

11 Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər (davamı)

Dövr ərzində maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərində baş vermiş dəyişikliklər aşağıdakılardır:

	2023		2022	
	1-ci mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	Cəmi
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər				
1 yanvar tarixinə qalıq	221,940	221,940	236,600	236,600
Dövr ərzində ödənilmiş kreditlər	(22,500)	(22,500)	(30,000)	(30,000)
Dövr ərzində verilmiş kreditlər	-	-	-	-
Hesablanmış alınacaq faizlərdə dəyişikliklər	-	-	(2)	(2)
Effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	14,170	14,170	15,342	15,342
Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası üzrə gəlir	2,974	2,974	-	-
31 dekabr tarixinə qalıq	216,584	216,584	221,940	221,940

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

12 Torpaq, tikili və avadanlıqlar

Tikili və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla ilkin dəyərle uçota alınır. Torpaq və başa çatdırılmamış tikililər üçün amortizasiya hesablanmır. Digər əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya ayrı-ayrı aktivlərin hesablanmış faydalı istifadə müddətləri üzrə düz xətt prinsipi əsasında aktivin ilkin dəyərini onun qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır. Amortizasiyanın hesablanması aktivin istifadə üçün hazır olduğu tarixdən başlanır. Aktivlər üzrə təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri aşağıdakı illik köhnəlmə dərəcələri ilə müəyyən olunur:

Binalar və qurğular	3%
Mebel və avadanlıqlar	20-25%
Kompüter və rabitə avadanlıqları	25%
Nəqliyyat vasitələri	15%

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixində tamamlanan il üzrə torpaq, tikili və avadanlıqların hərəkəti haqqında məlumat təqdim olunur:

	Torpaq	Binalar	Mebel və avadanlıq	Kompüter və rabitə avadanlığı	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikililər	Cəmi
İlkin dəvər							
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq	16,062	61,554	66,076	44,604	4,589	217,633	410,518
Əlavələr	-	161	4,204	612	222	113,366	118,565
Silinmələr	-	-	(71)	(116)	-	-	(187)
Diqər	-	(37)	258	(116)	66	-	171
İnvestisiya mülkiyyətinə köçürmələr	-	(40,339)	-	-	-	-	(40,339)
Başa çatdırılmamış tikililərdən köçürmələr	-	32,691	15,895	532	-	(49,118)	-
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	16,062	54,030	86,362	45,516	4,877	281,881	488,728
Köhnəlmə							
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq	-	(26,884)	(57,771)	(34,802)	(3,110)	-	(122,567)
Əlavələr	-	(2,804)	(5,954)	(5,331)	(398)	-	(14,487)
Silinmələr	-	-	42	60	-	-	102
Diqər	-	24	(226)	58	(27)	-	(171)
İnvestisiya mülkiyyətinə köçürmələr	-	1,844	-	-	-	-	1,844
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	-	(27,820)	(63,909)	(40,015)	(3,535)	-	(135,279)
Balans dəvəri							
31 dekabr 2023-cü il tarixinə	16,062	26,210	22,453	5,501	1,342	281,881	353,449

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

12 Torpaq, tikili və avadanlıqlar (davamı)

Başa çatdırılmamış tikililər kateqoriyasında AMB-nin Bakı şəhəri Nizami rayonunda yerləşən yeni inzibati binasının inşası üzrə baş podratçı təşkilatla bağlanmış müqaviləyə əsasən 242,077 min AZN və tikinti smetalara daxil olmayan digər kapital qoyuluşlarına aid 39,804 min AZN məbləğində yerinə yetirilmiş işlər (ƏDV ilə birlikdə) göstərilmişdir. Yeni binanın təhvil verilməsi üçün baş podratçı təşkilatla bağlanmış müqavilə çərçivəsində yerinə yetiriləcək işlər üzrə 355,096 min AZN (31 dekabr 2022: 331,878 min AZN), o cümlədən Xəzinə Mərkəzinin müvafiq avadanlıqla təchizi və quraşdırılması, habelə inzibati binanın mebel və avadanlıqla təmin edilməsi üçün 132,863 min AZN nəzərdə tutulub. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində tamamlanan il üzrə torpaq, tikili və avadanlıqların hərəkəti haqqında məlumat təqdim olunur:

	Torpaq	Binalar	Mebel və avadanlıq	Kompüter və rabitə avadanlığı	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikililər	Cəmi
İlkin dövr							
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	15,976	51,526	65,772	39,978	3,253	7,123	183,628
MDM üzrə əlavələr	-	2,905	85	1,193	289	-	4,472
Əlavələr	86	-	252	3.544	1.047	217.633	222.562
Silinmələr	-	-	(33)	(111)	-	-	(144)
Başa çatdırılmamış tikililərdən köçürmələr	-	7,123	-	-	-	(7,123)	-
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	16,062	61,554	66,076	44,604	4,589	217,633	410,518
Köhnəlmə							
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	-	(22,995)	(54,285)	(27,420)	(2,567)	-	(107,267)
MDM üzrə yığılmış köhnəlmə	-	(1,126)	(29)	(664)	(262)	-	(2,081)
İl üzrə köhnəlmə	-	(2,763)	(3,490)	(6,829)	(281)	-	(13,363)
Silinmələr	-	-	33	111	-	-	144
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	-	(26,884)	(57,771)	(34,802)	(3,110)	-	(122,567)
Balans dövrü							
31 dekabr 2022-ci il tarixinə	16,062	34,670	8,305	9,802	1,479	217,633	287,951

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

13 Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla ilkin dəyərlə uçota alınır.

Qrupun bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası həmin aktivlərin hesablanmış faydalı istifadə müddəti ərzində düz xətt metodu əsasında il üzrə mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır. Qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti 1-10 il təşkil edir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixində tamamlanan il üzrə qeyri-maddi aktivlərin hərəkəti haqqında məlumat təqdim olunur:

	Proqram təminatı	Lisenziyalar	Cəmi qeyri-maddi aktivlər
İlkin dəvər			
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq	95,575	54,885	150,460
Əlavələr	3,589	-	3,589
Silinmələr	(16,981)	(3,057)	(20,038)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	82,183	51,828	134,011
Amortizasiya			
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq	(55,305)	(28,037)	(83,342)
İl üzrə amortizasiya	(7,742)	(8,673)	(16,415)
Silinmələr	13,969	2,250	16,219
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	(49,078)	(34,460)	(83,538)
Balans dəyəri			
31 dekabr 2023-cü il tarixinə	33,105	17,368	50,473

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində tamamlanan il üzrə qeyri-maddi aktivlərin hərəkəti haqqında məlumat təqdim olunur:

	Proqram təminatı	Lisenziyalar	Cəmi qeyri-maddi aktivlər
İlkin dəvər			
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	85,592	50,177	135,769
MDM üzrə əlavələr	3,492	12	3,504
Əlavələr	6,491	4,696	11,187
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	95,575	54,885	150,460
Amortizasiya			
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	(45,334)	(20,217)	(65,551)
MDM üzrə yığılmış amortizasiya	(1,463)	-	(1,463)
İl üzrə amortizasiya	(8,508)	(7,820)	(16,328)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	(55,305)	(28,037)	(83,342)
Balans dəyəri			
31 dekabr 2022-ci il tarixinə	40,270	26,848	67,118

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

14 Investisiya mülkiyyəti

Quba Olimpiya İdman Kompleksi (Kompleks) 2023-cü ildə Mərkəzi Bank tərəfindən başa çatdırılmamış tikililərdən investisiya mülkiyyətinə köçürülmüşdür. Investisiya mülkiyyəti yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla ilkin dəyərlə uçota alınır. Rəhbərlik təxmin edir ki, Kompleksin ədalətli dəyəri onun balans dəyərində yaxındır.

24 avqust 2023-cü il tarixində Mərkəzi Bank ilə Gənclər və İdman Nazirliyinin tabeliyində qurum olan "AzəridmanServis" MMC (Şirkət) arasında bir illik müqavilə imzalanmışdır. Müqaviləyə əsasən, Şirkət Komplexdən müxtəlif idman tədbirləri və yarışlarının keçirilməsi, habelə nizamnaməsinə əsasən icazə verilən digər məqsədlər üçün istifadə edə bilər. Müqaviləyə əsasən AMB icarəyə verən qismində çıxış edir və Şirkət əldə etdiyi mənfəətin 50%-ni AMB-yə ödəməlidir.

İnvestisiya mülkiyyətinin köçürülməsi haqqında məlumat Qeyd 12-də təqdim edilir.

15 Sair maliyyə aktivləri

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Satılmış ticarət qiymətli kağızlar üzrə alınacaq məbləğlər	51,172	64,054
İscilərə verilmiş kreditlər	398	457
Hesablaşmalar üzrə məbləğlər	6	288
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(5)	(6)
	51,571	64,793

Sair maliyyə aktivləri 1-ci mərhələyə aid edilmişdir və ödəmə qabiliyyəti yüksəkdir.

16 Sair aktivlər

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Götürülmüş aktivlər	73,157	55,082
Təchizatçılara avans ödənişləri	40,651	61,575
Sair qeyri-maliyyə aktivləri	4,234	1,422
	118,042	118,079

17 Dövriyyədə olan kağız və metal pullar

Mühüm uçot siyasəti prinsipləri

Dövriyyədə olan kağız və metal pul nişanları Mərkəzi Bankın qanunvericilikdən irəli gələn funksiyalarına uyğun olaraq Qrup tərəfindən tədavülə buraxılan pul nişanlarını əks etdirir. Dövriyyədə olan kağız və metal pul nişanları maliyyə hesabatında nominal dəyərlə əks olunur və buraya Qrupun xəzinələrindəki kağız və metal pul nişanları daxil edilmir.

Kağız və metal pul nişanları (investisiya məqsədli pul nişanları istisna olmaqla), istehsalçı şirkətlərdən təhvil alındıqdan sonra onların istehsal dəyəri Qrup tərəfindən "xərclər"ə aid edilir.

Dövriyyədə olan kağız və metal pullar Bank tərəfindən Azərbaycan Respublikasının milli valyutasında buraxılmış pul nişanlarıdır. Bu, 1 yanvar 2006-cı il tarixindən dövriyyəyə buraxılmış yeni nümunəli Azərbaycan manatı (AZN), 1992-ci ildə milli valyuta tətbiq edildikdən etibarən dövriyyəyə buraxılmış və hazırda tədavüldən çıxarılmış köhnə nümunəli Azərbaycan manatı (AZM) və tədavülə buraxılmış yubiley və xatirə pul nişanlarının nominal dəyərlərinin cəmidir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

17 Dövriyyədə olan kağız və metal pullar (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixində tamamlanan il ərzində Bank çap şirkətlərindən 550,960 min AZN (2022: 2,446,950 min AZN) məbləğində yeni kağız və metal pul nişanları təhvil almışdır.

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
İlin əvvəlində qalıq	14,714,360	12,310,018
Dövriyyədə olan kağız və metal pullarda artım	2,603,835	2,404,342
İlin sonunda qalıq	17,318,195	14,714,360

18 Rezident bankların qısamüddətli depozitləri

31 dekabr 2023-cü il tarixinə rezident bankların Qrupda yerləşdirdiyi depozitləri (hesablanmış faiz daxil olmaqla) 2,681,989 min AZN təşkil etmişdir (31 dekabr 2022: 1,938,977 min AZN). Bu məbləğin 1,175,224 min AZN (31 dekabr 2022: 476,665 min AZN) hissəsi pul siyasəti çərçivəsində daimi imkanlar aləti kimi cəlb edilmiş depozitlərdən (hesablanmış faiz daxil olmaqla) və 1,506,765 min AZN (31 dekabr 2022: 1,462,312 min AZN) məbləğində hissəsi hərracdan kənar qaydada Qrupda yerləşdirilmiş depozitlərdən (hesablanmış faiz daxil olmaqla) ibarətdir.

2023-cü ildə Qrup Azərbaycan Beynəlxalq Bankına (ABB) illik 3 faiz dərəcəsi ilə hərracdan kənar qaydada 1,464,951 min AZN məbləğində depozit cəlb etmişdir. Bu depozit ilkin tanınma zamanı Mərkəzi Bankın 6.25% səviyyəsində "faiz dərəcəsi dəhlizi"nin aşağı həddi tətbiq edilməklə hesablanmış ədalətli dəyərlə qeydə alınmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu depozitlərin amortizasiya olunmuş balans dəyəri 1,506,765 min AZN təşkil etmişdir.

19 Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Maliyyə Nazirliyi Dövlət Xəzinədarlığı Agentliyinin hesabları	3,171,173	3,543,846
Dövlət Neft Fondunun və Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun hesabları	411,520	545,193
Digər tələb olunanadək cari hesablar	176,482	191,188
	3,759,175	4,280,227

Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınır.

Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklərin faiz dərəcəsi, valyuta və ödəmə müddətləri üzrə təhlili Qeyd 32-də göstərilir.

20 Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Məcburi ehtivatlar	5,050,818	1,389,206
Cari hesablar	1,470,289	4,780,512
	6,521,107	6,169,718

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər müxbir banklar tərəfindən Qrupa pul və ya sair aktivlər verildiyi tarixdə amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

21 Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Digər maliyyə institutları	45,263	16,097
Dövlət təşkilatları	73	85
	45,336	16,182

22 Buraxılmış borc qiymətli kağızlar

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Qısamüddətli notlar	1,295,374	1,319,529
	1,295,374	1,319,529

Notlar pul siyasətinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə Mərkəzi Bank tərəfindən 28, 84, 168 və 252 günlük müddətə buraxılan istiqrazlardır. İstiqrazların yerləşdirilməsi hərraclar vasitəsilə həyata keçirilir. Hərraclarda faiz dərəcəsinə məhdudiyət tətbiq olunmur. 2023-cü ildə təşkil edilmiş hərraclarda ortaçəkili faiz dərəcəsi 5.9%-10.8% intervalında formalaşmışdır. Buraxılmış notlar amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızlarının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 36-ya baxın. Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə faiz dərəcələrinin təhlili Qeyd 32-də təqdim edilir. Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 35-də açıqlanır.

23 Sair maliyyə öhdəlikləri

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Alınmış ticarət qiymətli kağızlar üzrə ödəniləcək məbləğlər	359,322	217,268
Hesablaşmalar üzrə məbləğlər	13,920	7,811
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,209	1,345
	374,451	226,424

24 Nizamnamə fondu və ehtiyatlar

Qrupun kapitalı onun nizamnamə fondundan və digər kapital ehtiyatlarından ibarətdir. Bankın nizamnamə fondu 500,000 min AZN-dir (2022: 500,000 min AZN). Hesabat ilinin sonuna Qrupun digər kapital ehtiyatları 1,054,215 min AZN (2022: 480,791 min AZN) təşkil etmişdir.

25 Xalis faiz gəlirləri

Bütün maliyyə alətləri üçün faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metodundan istifadə edilməklə hesablama metodu ilə uçota alınır. Bu metoda əsasən faiz gəlirləri və xərclərinə, müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən olan komissiya və haqları, sövdələşmə xərcləri, habelə bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

25 Xalis faiz gəlirləri (davamı)

	2023	2022
Effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri		
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	279,137	114,949
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	106,260	47,024
BVF ilə hesablaşmalar	42,472	8,788
Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	38,349	14,124
Diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti modelinə əsasən qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri üzrə diskontun amortizasiyası	14,171	15,342
Əks Repo əməliyyatları	936	-
Banklara verilmiş kreditlər	767	4,828
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	405	437
Sair aktivlər	26	29
	482,523	205,521
Sair faiz gəlirləri		
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar	32,716	15,410
İnvestisiya fondlarında yerləşdirilmiş vəsaitlər	88	89
	32,804	15,499
Faiz xərcləri		
Rezident bankların depozitləri	109,313	68,263
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	96,629	32,878
Diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti modelinə əsasən	47,832	57,578
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar	43,027	8,913
Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun və Dövlət Neft Fondunun cari hesabları	2,454	234
Repo əməliyyatları	334	62
Beynəlxalq maliyyə institutları üzrə overdraft	60	-
	299,649	167,928
	215,678	53,092

Maliyyə aktivlərinin ilkin tanınması zamanı yaranmış zərərin növbəti dövrlərdə amortizasiyası Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna dövlət zəmanəti ilə verilmiş aşağı faizli kreditlərdən formalaşır.

Maliyyə öhdəliklərinin ilkin tanınması zamanı yaranmış gəlirin amortizasiyası Azərbaycan Beynəlxalq Bankından cəlb edilmiş aşağı faizli qısamüddətli depozitdən irəli gəlir.

26 Haqq və komissiya gəlirləri

	2023	2022
Kassa əməliyyatları	12,234	16,723
Hesablaşmalar	11,268	11,428
Digər	4,869	4,270
	28,371	32,421

27 Haqq və komissiya xərcləri

	2023	2022
Menecerlər üzrə haqlar	1,295	1,140
Kassa əməliyyatları	1,248	55
Kastodian xidmətləri üzrə haqlar	641	727
Hesablaşmalar	101	58
Xidmət haqqı	16	1,695
Digər	29	25
	3,330	3,700

28 Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir/(zərər)

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xarici valyutada olan aktiv və öhdəliklərin 2023-cü ildə rəsmi məzənnənin dəyişməsindən sonra yenidən qiymətləndirilməsi ilə əlaqədar olaraq maliyyə nəticələrinə aid edilmiş məzənnə fərqi 48,801 min AZN gəlir təşkil etmişdir (2022: 68,632 min AZN zərər).

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

*31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)*

29 Səqmentlər üzrə təhlil

Qrupun fəaliyyəti MHBS 8 "Əməliyyat səqmentləri" standartına uyğun olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün vahid əməliyyat səqmentindən ibarətdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

29 Səqmentlər üzrə təhlil (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə coğrafi səqmentlər üzrə təhlil aşağıda təqdim olunur:

	Azərbaycan	Qərbi Avropa	Şərqi Avropa	Cənubi Avropa	Şimali Avropa	Şimali Amerika	Şərqi Asiya	Avstraliya və Yeni Zelandiya	Beynəlxalq təşkilatlar	Sair	Cəmi
AKTİVLƏR											
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,939,195	928,088	-	-	-	2,762,188	-	-	-	-	5,629,471
BVF ilə hesablaşmalar	-	-	-	-	-	-	-	-	1,208,132	-	1,208,132
Tөрəmə maliyyə alətləri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49	49
Borc qiymətli kağızlar	10,177,994	1,762,483	650	61,058	457,982	11,881,033	1,454,312	50,181	1,199,447	1,687	27,046,827
Banklara verilmiş kreditlər	72,951	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72,951
Bank olmayan kredit təşkilatlarına Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	7,584	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7,584
Torpaq, tikili və avadanlıqlar	216,419	-	-	-	-	-	-	-	-	-	216,419
Qeyri-maddi aktivlər	353,449	-	-	-	-	-	-	-	-	-	353,449
İnvestisiya mülkiyyəti	50,473	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50,473
Sair maliyyə aktivləri	38,495	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38,495
Sair aktivlər	399	-	-	-	51,172	-	-	-	-	-	51,571
Sair aktivlər	118,042	-	-	-	-	-	-	-	-	-	118,042
CƏMİ AKTİVLƏR	12,975,001	2,690,571	650	61,058	509,154	14,643,221	1,454,312	50,181	2,407,579	1,736	34,793,463
ÖHDƏLİKLƏR											
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	17,318,195	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17,318,195
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	2,681,989	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,681,989
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	3,759,175	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,759,175
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	6,521,107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6,521,107
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	45,336	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45,336
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	1,295,374	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,295,374
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	-	-	-	-	1,211,857	-	1,211,857
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	-	-	-	-	1,706	-	1,706
Tөрəmə maliyyə alətləri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,789	3,789
Sair maliyyə öhdəlikləri	14,454	679	-	-	-	359,318	-	-	-	-	374,451
Sair öhdəliklər	26,269	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26,269
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR	31,661,899	679	-	-	-	359,318	-	-	1,213,563	3,789	33,239,248

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

29 Seqmentlər üzrə təhlil (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə coğrafi seqmentlər üzrə təhlil aşağıda təqdim olunur:

	Azərbaycan	Qərbi Avropa	Cənubi Avropa	Şimali Avropa	Şimali Amerika	Şərqi Asiya	Avstraliya və Yeni Zelandiya	Beynəlxalq təşkilatlar	Sair	Cəmi
AKTİVLƏR										
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	511,649	1,094,097	-	-	4,806,351	170,925	-	-	-	6,583,022
BVF ilə hesablaşmalar	-	-	-	-	-	-	-	1,196,216	-	1,196,216
Tөрәмә maliyyə alətləri	-	-	-	-	-	-	-	-	329	329
Borc qiymətli kağızlar	10,058,768	2,157,744	47,184	485,152	6,500,097	1,928,867	38,854	795,958	7,366	22,019,990
Banklara verilmiş kreditlər	288,889	-	-	-	-	-	-	-	-	288,889
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	13,845	-	-	-	-	-	-	-	-	13,845
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	221,755	-	-	-	-	-	-	-	-	221,755
Torpaq, tikili və avadanlıqlar	287,951	-	-	-	-	-	-	-	-	287,951
Qeyri-maddi aktivlər	67,118	-	-	-	-	-	-	-	-	67,118
Sair maliyyə aktivləri	739	-	-	-	64,054	-	-	-	-	64,793
Sair aktivlər	118,079	-	-	-	-	-	-	-	-	118,079
Cəmi aktivlər	11,568,793	3,251,841	47,184	485,152	11,370,502	2,099,792	38,854	1,992,174	7,695	30,861,987
ÖHDƏLİKLƏR										
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	14,714,360	-	-	-	-	-	-	-	-	14,714,360
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	1,938,977	-	-	-	-	-	-	-	-	1,938,977
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	4,280,227	-	-	-	-	-	-	-	-	4,280,227
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	6,169,718	-	-	-	-	-	-	-	-	6,169,718
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	16,182	-	-	-	-	-	-	-	-	16,182
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	1,319,529	-	-	-	-	-	-	-	-	1,319,529
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	-	-	-	1,199,372	-	1,199,372
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	-	-	-	1,178	-	1,178
Tөрәмә maliyyə alətləri	-	-	-	-	-	-	-	-	2,109	2,109
Sair maliyyə öhdəlikləri	9,156	9,563	-	-	206,926	-	-	779	-	226,424
Sair öhdəliklər	13,120	-	-	-	-	-	-	-	-	13,120
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR	28,461,269	9,563	-	-	206,926	-	-	1,201,329	2,109	29,881,196

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

30 Dəyərsizləşmə üzrə (ehtiyat)/ehtiyatın bərpası

	2023	2022
Banklara verilmiş kreditlər	(26,644)	47,874
Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	1,554	(8,018)
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	20	(185)
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	5	(12)
Sair maliyyə aktivləri	(72)	-
	(25,137)	39,659

2023-cü ildə ümumi məbləğin 22,892 min AZN-lik hissəsi müflis elan olunmuş banklardan alınmış vəsaitlərin bərpasını əks etdirir (2022: ümumi məbləğin 23,708 min və 9,877 min AZN-lik hissəsi müvafiq olaraq silinmiş kreditlərin və müflis elan olunmuş banklardan alınmış vəsaitlərin bərpasını əks etdirir).

31 İnzibati və sair əməliyyat xərcləri

	2023	2022
Əmək haqqı xərcləri	37,241	32,509
Proqram təminatı və sair qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri	16,415	16,328
Tikili və avadanlıqlar üzrə köhnəlmə xərcləri	14,487	13,363
Kağız və metal pulların istehsalı və nəqli üzrə xərclər	14,097	24,100
Dövlət üzrə ayırmalar	8,210	7,248
Proqram təminatı və serverlərin dəstəklənməsi xərcləri	7,988	10,098
Qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən yaranan zərər	3,900	-
Mühafizə xərcləri	1,987	1,887
Tikili və avadanlıqların təmir və saxlanma xərcləri	1,288	869
Məlumat bazalarına qoşulma və rabitə xidmətləri üzrə xərclər	1,238	1,101
Sığorta xidmətləri üzrə xərclər	891	1,056
Ofis təchizatı üzrə xərclər	813	1,877
Enerji və qızdırıcı sistemlər üzrə xərclər	809	821
Sosial xərclər	700	1,060
İcbari tibbi sığorta üzrə ayırmalar	663	572
Audit və konsaltinq xidmətləri üzrə xərclər	579	186
Ezamiyyə xərcləri	538	300
Tədbirlər və nümayəndəlik xərcləri	232	100
Ədəbiyyat, nəşr xərcləri və üzvlük haqqı	93	136
Kommunal xidmətlər üzrə xərclər	67	60
Məsləhət xidməti xərcləri ("McKinsey & Company" şirkəti ilə müqavilə üzrə)	-	669
Sair əməliyyat xərcləri	1,084	866
	113,320	115,206

32 Risklərin idarə edilməsi

Qrup daxilində risklərin idarə edilməsi maliyyə, əməliyyat, strateji (siyasət) və reputasiya riskləri ilə əlaqədar həyata keçirilir. Qrupun üzvlüyündəki risklər aşağıdakı dörd kateqoriya üzrə qruplaşdırılmışdır:

- *Strateji (siyasət) riskləri* – pul siyasəti, maliyyə sabitliyi və mandatdan irəli gələn digər strateji məsələlərlə əlaqəli risklərdir. Strateji (siyasət) risklərin idarə edilməsi Qrupun İdarə Heyəti, Pul Siyasəti və Maliyyə Sabitliyi Komitəsi tərəfindən həyata keçirilir;
- *Maliyyə riskləri* – Qrupun valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi üzrə kredit, bazar və likvidlik risklərini əhatə edir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi Qrupun İdarə Heyəti və Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi departamenti tərəfindən müvafiq qayda və prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Bazar şəraitindəki dəyişikliklər və risklərin idarə olunması sahəsində qabaqcıl təcrübə nəzərə alınaraq, risklərin idarə edilməsi siyasəti və prosedurları müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir;

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

- *Əməliyyat riskləri* – Qrupun struktur bölmələrinin əməkdaşlarının məqsədyönlü və ya ehtiyatsız davranışı, daxili proseslərin adekvat olmaması, Bankda istismarda olan texniki avadanlıqlarda, habelə informasiya sisteminin proqram və texniki platformalarında çatışmazlıqların mövcudluğu, eləcə də kənar hadisələrin baş verməsi nəticəsində yaranan risklərdir. Əməliyyat risklərinin idarə edilməsi Bazəl Komitəsinin müvafiq prinsiplərinə uyğun olaraq, müdafiənin 3 xətti modeli əsasında həyata keçirilir.

Sözgedən modelə əsasən müdafiənin birinci xəttini Bankın bütün struktur bölmələri, ikinci xəttini Əməliyyat riskləri şöbəsi və İnformasiya və kibertəhlükəsizlik şöbəsi, üçüncü xəttini isə Daxili audit departamenti təşkil edir. Əməliyyat riskləri şöbəsinin funksiyalarına Bankın Əməliyyat risklərinin idarə edilməsi (ƏRİE) və biznesin davamlığının idarə edilməsi (BDİE) sistemi üzrə siyasət və metodoloji sənədlərin və müvafiq dəstəkləyici sistemlərin hazırlanması, təkmilləşdirilməsi, kommunikasiyası və təlimi, Bankda ƏRİE prosesinin koordinasiyası, fasiliasiyası, monitorinqi və hesabatlılığı, o cümlədən Risk və Nəzarət üzrə Özünüqiymətləndirmə prosesinin həyata keçirilməsi, habelə Bank üzrə icmal əməliyyat risk profilinin hazırlanması daxildir. Bundan başqa funksiyalara bankdaxili sənədlərin əməliyyat riskləri üzrə ekspertizasını həyata keçirməklə müvafiq rəy verilməsi, eləcə də aparılan audit yoxlamaları nəticəsində verilən audit tövsiyələrinin icrası ilə əlaqədar müəyyənləşdirilmiş tədbirlərin icrası vəziyyətinin risk monitorinqinin aparılması daxildir.

- *Reputasiya riskləri* – Qrupun yüksək vəzifəli şəxslərinin (İdarə Heyətinin üzvləri və Baş direktorlar) şəxsi həyatı, davranışı və kommunikasiyası məsələlərindən irəli gələn, habelə Qrupun məqsədləri və fəaliyyəti ilə ictimai rəy arasındakı uyğunsuzluqlardan yaranan risklərdir. Strateji (siyasət), maliyyə, əməliyyat risklərinin qeyri-effektiv idarə olunması nəticəsində yaranan reputasiya zərərləri reputasiya riskləri hesab edilmir. Həmin zərərlər müvafiq olaraq, strateji (siyasət), maliyyə və əməliyyat risklərinin idarə edilməsi fəaliyyəti çərçivəsində mümkün risk təsir kateqoriyalarından biri qismində nəzərdən keçirilir. Qrupun reputasiya riskləri İdarə Heyəti, Baş direktorlar və Beynəlxalq əməkdaşlıq və kommunikasiya departamenti tərəfindən idarə edilir.

Maliyyə risklərinin idarə edilməsi siyasəti və prosedurları

Risklərin idarə edilməsi Qrupun bank fəaliyyətinin mühüm komponentidir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi siyasəti Qrupun qarşılaşdığı maliyyə risklərinin müəyyənləşdirilməsinə, idarə edilməsinə, müvafiq risk limitlərinin və nəzarət mexanizmlərinin yaradılmasına, eləcə də risk səviyyələrinin və limitlərin yerinə yetirilməsinin mütəmadi əsasda monitorinqinin təmin olunmasına yönəldilir.

Risklərin idarə edilməsi sisteminə nəzarətə görə ümumi məsuliyyəti İdarə Heyəti daşıyır, lakin ayrı-ayrı risklərin idarə olunması və monitorinqinə cavabdehlik daşıyan ayrıca struktur bölmələr mövcuddur.

İdarə Heyəti. Risklərin idarə edilməsi sisteminə nəzarətə görə ümumi məsuliyyəti İdarə Heyəti daşıyır. O, risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşmanı müəyyənləşdirir, risk tolerantlığı səviyyələri və risklərin idarə edilməsinin əsas prinsiplərinin qəbul edilməsi funksiyalarını həyata keçirir.

Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi departamenti. Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi departamentinin Maliyyə risklərinin idarə edilməsi şöbəsi "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi strategiyası və qaydaları", "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin illik əməliyyat investisiya proqramı"na uyğun olaraq valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsində daxili idarəetmə çərçivəsində qəbul olunmuş limitlərə və risklərə gündəlik nəzarəti həyata keçirir.

Daxili audit. Daxili audit hər il Qrupda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Qrupun prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir, nəticə və tövsiyələr haqqında Qrupun sədrinə hesabat verir.

Bundan əlavə, Qrupda əməliyyatları və nəzarəti həyata keçirmək üçün xüsusi komitə və komissiyalar da fəaliyyət göstərir, məsələn, "İstehlak Kreditləri Komissiya"sı və "Rəsmi məzənnələrin müəyyən edilməsi üzrə Daimi Komissiya" və s. Valyuta ehtiyatları üzrə risklər Qrupun risklərinin mühüm hissəsini təşkil edir. Bu risklərin idarə olunması üzrə səlahiyyətlərin bölgüsü, prosedurlar və hesabatlılıq "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi strategiyası və qaydaları"nda və "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının saxlanması və idarə edilməsi üzrə əməliyyatların aparılmasına dair təlimat"da müəyyən olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

İdarə olunan risklər üzrə məqbul limitlər "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin illik əməliyyat investisiya proqramı" və xarici menecerlər tərəfindən vəsaitlərin idarə edilməsi üzrə investisiya qaydalarında öz əksini tapır. Müvafiq sənədlər İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq olunur.

Kredit riski

Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparan bir tərəfin Qrup qarşısında öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində Qrupa maliyyə zərəri vurularsa, o, kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Qrupun qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit, investisiya və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır. Kredit riski investisiya aktivlərinin kredit keyfiyyəti və hər bir investisiya aktivini üzrə investisiya məbləğinə limitlərin müəyyən edilməsi, eləcə də investisiya vasitələrinin adekvat formada seçilməsi vasitəsilə idarə olunur və nəzarət edilir.

Qrupun investisiya qaydalarına əsasən, Qrupun valyuta aktivlərinin idarə edilməsində yalnız qısamüddətli reytingi A-2-dən (Standart&Poor's), F-2-dən (Fitch) və yaxud P-2-dən (Moody's), uzunmüddətli kredit reytingi A- -dən (Standart&Poor's, Fitch) və yaxud A3-dən (Moody's) aşağı olmayan investisiya vasitələri istifadə oluna bilər. Eyni zamanda, korporasiyalar, dövlət zəmanəti olmayan dövlət agentlikləri və yerli özünü idarəetmə orqanlarının hər biri üzrə investisiya olunan maksimal məbləğ müvafiq investisiya alt portfelinin 5%-i səviyyəsində müəyyən olunmuşdur. İntestisiya alətinin müddətindən asılı olaraq, 1 ilədək müddəti olan investisiya alətləri üçün minimal kredit reytingi A- / A3 ("Standart&Poor's", "Fitch", "Moody's"), 1 ildən yuxarı müddəti olan investisiya alətləri üçün A/A2 ("Standart&Poor's", "Fitch", "Moody's") kimi müəyyənləşdirilmişdir. Kredit reytingi müəyyənləşdirilərkən hər üç beynəlxalq reyting agentliyi üzrə təyin olunan kredit reytinglərindən ən aşağı olanı əsas götürülür.

2023 və 2022-ci illərdə pul siyasəti çərçivəsində maliyyə təşkilatlarına verilmiş kreditlər müvafiq girovlarla təmin olunmuşdur. Kredit riski kredit verilməsi qarşılığında "Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən banklara kreditlərin verilməsi Qaydaları"na əsasən təminat predmetinin növündən asılı olaraq müəyyən edilən məbləğdən az olmamaqla qəbul edilən təminat ilə idarə olunur. Kredit riskinin monitorinq məqsədləri üçün Maliyyə Bazarında əməliyyatlar departamenti müntəzəm olaraq vaxtı keçmiş kredit qalıqlarına nəzarət edir və müvafiq hesabatlar hazırlayır.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə Qrup beynəlxalq reyting agentlikləri (Standard & Poor's - "S&P", Fitch, Moody's) tərəfindən müəyyənləşdirilən xarici kredit reytingi sistemindən istifadə edir. Daxili və xarici kredit reytinglərinin (defolt ehtimalı) PD intervallarına görə müəyyən edilmiş vahid şkala üzrə uzlaşdırılması aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir. Cədvəl korporativ maliyyə institutları və təşkilatları üçün müvafiq PD intervalını əks etdirir. Milli valyutada suveren maliyyə alətləri üçün isə S&P beynəlxalq reyting agentliyi tərəfindən müəyyən edilmiş Azərbaycanın suveren kredit reytingi BB+ və 0.18% dərəcəsində defolt ehtimalı tətbiq edilmişdir.

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Müvafiq daxili və xarici kredit reytingləri	Müvafiq defolt ehtimalı intervalı
Ən yüksək dərəcə	Reytingi "AAA"dən "A-"dək	0.01% - 0.05%
Yüksək dərəcə	Reytingi "BBB+"dan "B+"dək	0.051% - 3%
Orta dərəcə	Reytingi "B", "B-"	3.1% - 10%
Xüsusi monitorinq tələb edir	Reytingi "CCC+"dən "CC-"dək	10.1% - 99.9%
Defolt	Reytingi "C", "D-I", "D-II"	100%

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;
- *Orta dərəcə* – *qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər*;
- *Xüsusi monitorinq tələb edir* – *daha ətraflı monitorinq və bərpaedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri*; və
- *Defolt* – *defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri*.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Borcalanın aparıcı beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən təyin edilmiş kredit reytingi olmadığı halda, Qrup tərəfindən CAELS metodologiyası əsasında kredit reytingi təyin edilir. Müvafiq kredit reytingi borcalanın müxtəlif göstəriciləri (məcmu və birinci dərəcəli kapitalın adekvatlıq əmsalları, qeyri-işlək kreditlərin cəmi portfəldə payı, aktivlərin və kapitalın gəlirliliyi, ani likvidlik əmsalı və s.) əsasında hesablanır. Qrup hər bir hesabat tarixində borcalanların müqavilə üzrə nağd pul axınları ilə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinə uzunmüddətli perspektivdə təsir göstərə bilən iqtisadi və biznes şəraitindəki mənfə dəyişiklikləri qiymətləndirir. Təyin edilmiş daxili reytinglər müvafiq xarici reytinglərlə eynidir.

Gözlənilən kredit zərərlərinin ölçülməsi

GKZ gələcək pul axınlarının ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi Qrup tərəfindən istifadə olunan dörd parametr əsasında həyata keçirilir: defolt ehtimalı ("PD"), defolta məruz qalan məbləğ ("EAD"), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ ("LGD") və diskont dərəcəsi.

Defolta məruz qalan məbləğ (EAD) defolt zamanı riskə məruz qalması gözlənilən məbləğdir. EAD kontragent üzrə cari qalıqdan, müqaviləyə əsasən tətbiq edilə biləcək dəyişikliklərdən və qalıqın amortizasiya olunmuş dəyərlə aparılmasından formalaşır. Maliyyə aktivinin defolta məruz qalan məbləği onun defolt anındakı ümumi balans dəyərinə bərabərdir.

Defolt ehtimalı (PD) müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD) defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın, həmçinin təminatın satışından əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Adətən bu göstərici - defolta məruz qalan məbləğin (EAD) faiz nisbəti kimi ifadə edilir. Gözlənilən kredit zərərləri hesabat dövrünün sonuna cari dəyər əsasında diskontlaşdırılır. Diskont dərəcəsi maliyyə alətinin effektiv faiz dərəcəsi və ya təxmini dəyəridir.

Gözlənilən kredit zərərləri maliyyə alətinin bitmə tarixinədək qalan müddət əsasında müəyyən olunmuş modelə uyğun olaraq mərhələlər üzrə təsnifləşdirilir. Maliyyə alətinin bitmə tarixinədək qalan müddəti ərzində gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişlər nəzərə alınmaqla müəyyənləşdirilir.

"Bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərləri" modelində maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində bütün mümkün defolt hadisələrinin baş verməsi nəticəsində yaranan zərərlər qiymətləndirilir. "12 aylıq gözlənilən kredit zərərləri" modeli hesabat dövründən sonra 12 ay ərzində və ya bitmə tarixinə bir ildən az qalmış maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində hesablanır və bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin bir hissəsini təşkil edir.

Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərliyin GKZ ilə bağlı təxminləri adətən tənzimləmə məqsədləri üçün istifadə olunan bütöv dövr üçün təxminlərə deyil, müəyyən zaman anındakı təxminlərə əsaslanır. Bu təxminlərin hesablanmasında proqnoz məlumatlar nəzər alınır. Buna görə də, GKZ-lər kredit riskinə təsir edən əsas makroiqtisadi göstəricilər üzrə ehtimalla ölçülmüş dəyişiklikləri əks etdirir.

GKZ-nin hesablanması üçün iki növ defolt ehtimalından istifadə edilir: 12 aylıq və bütöv müddət üçün defolt ehtimalı. 12 aylıq defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi əvvəlki dövrlər üzrə defolt haqqında mövcud olan ən son məlumatlara əsaslanır və zərurət yarandıqda, dəstəkləyici proqnoz məlumatlar da nəzərə alınır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalı maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsini əks etdirir və maliyyə alətinin bütöv müddəti ərzində 12 aylıq defolt ehtimalına əsasən hesablanır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalının hesablanması zamanı Qrup kredit seqmentindən və növündən asılı olaraq müxtəlif statistik yanaşmalardan (məsələn, miqrasiya matrisi əsasında hesablanan 12 aylıq defolt ehtimalının ekstrapolyasiyası, tarixi defolt məlumatlarına, risklərin intensivliyi metoduna və digər göstəricilərə əsasən bütöv müddət üçün defolt ehtimalı ayrılmasının yaradılması) istifadə edir.

Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (POCI) üzrə GKZ-nin modelləşdirməsi aşağıdakılar istisna olmaqla eyni qaydada aparılır: (a) ümumi balans dəyəri və diskont dərəcəsi müqavilə üzrə pul axınları əsasında deyil, aktivin ilkin tanınması zamanı bərpa edilə bilən pul axınları əsasında müəyyən edilir və (b) gözlənilən kredit zərərlər daim bütöv müddət üçün hesablanır. POCI aktivləri ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri hesab olunur.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

*31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)*

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Aşağıdakı şərtlərdən biri və ya bir neçəsinin baş verdiyi təqdirdə Qrup maliyyə alətləri üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş borc ödənişləri üzrə gecikmə 31 gündən 90 günədək olduqda
- ilkin tanınma vaxtından etibarən aparıcı beynəlxalq kredit reytingi agentlikləri tərəfindən maliyyə alətlərinin uzunmüddətli kredit reytingi 2 pillə endirildikdə;
- borcalana qarşı digər qurumlar (Qrup istisna olmaqla) tərəfindən maliyyə vəziyyətini çətinləşdirə biləcək məhkəmə işlərinə cəlb edilməsi barədə əsaslandırılmış məlumat olduqda.

Qrup kredit keyfiyyəti "Ən yüksək" olan maliyyə alətləri üçün aşağı kredit riskinin qiymətləndirilməsi istisnasını tətbiq edir.

Aşağıdakı şərtlərdən biri və ya bir neçəsinin baş verdiyi təqdirdə Qrup maliyyə alətinin defolt vəziyyətinə düşdüyünü hesab edir ki, bu da dəyərsizləşmiş aktivlər anlayışı ilə tam uyğundur:

- maliyyə aktivi aparıcı beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən D (C) kredit reytinginə endirildikdə;
- borcalanın fəaliyyəti ilə bağlı verilmiş lisenziya ləğv edildikdə;
- borc üzrə əsas məbləğ və ya faiz ödənişi 90 gündən artıq müddətə gecikdirildikdə;
- rezident maliyyə institutunun maliyyə vəziyyəti əhəmiyyətli dərəcədə pisləşdiyi üçün borcalanın krediti restrukturizasiya edildikdə;
- Qrup tərəfindən borcalana qarşı qanunvericiliyə müvafiq qaydada iddia qaldırıldıqda.

Məlumatların açıqlanması məqsədilə Qrup defolt anlayışını dəyərsizləşmiş aktivlər anlayışına tam uyğunlaşdırmışdır. Yuxarıda qeyd edilən defolt anlayışı 7 gün və ya daha az meyarı tətbiq edilən borc qiymətli kağızları istisna olmaqla, Qrupun bütün maliyyə aktivlərinə tətbiq edilir.

Maliyyə aləti ardıcıl olaraq iki ödəniş müddəti (altı ay) ərzində defolt meyarlarına uyğun olmadıqda, həmin alət artıq defolt hesab edilmir (məsələn, vaxtı keçmiş öhdəliklər icra edildikdə). Bu iki ödəniş müddətli (altı aylıq) dövr üzrə gecikmənin aradan qaldırılmasından sonrakı dövrdə maliyyə alətinin defolt vəziyyətinə yenidən düşməsi ehtimalı əsasında aparılan təhlil nəticəsində müəyyən edilmişdir.

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış GKZ məbləği ilkin tanınmadan sonra borcalanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsindən asılıdır. Bu yanaşma gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci mərhələdə ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq gözlənilən kredit zərərləri əsasında dəyərsizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyərdən düşməmiş maliyyə aləti 2-ci mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Dəyərdən düşmüş maliyyə aləti 3-cü mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Bank faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərləri çıxılmaqla, balans dəyərinə aktivin effektiv faiz dərəcəsini tətbiq edir.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci mərhələyə keçirilir. Əgər maliyyə aktivi kredit riskində əhəmiyyətli artım nəticəsində 2-ci mərhələyə köçürülmüşdürsə, Qrup həmin kredit riskinin aktuallığını saxlanması və ya dəyişməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi üçün Qrup üç yanaşma tətbiq edir: (i) fərdi qaydada qiymətləndirmə; (ii) portfel əsasında qiymətləndirmə: daxili reytinglər fərdi qaydada qiymətləndirilir, lakin eyni kredit riski reytingləri və eyni kredit portfeli seqmentləri üçün GKZ-nin hesablanması prosesində eyni kredit riski parametrləri (məsələn, PD, LGD) tətbiq edilir; və (iii) xarici reytinglər əsasında qiymətləndirmə.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Fərdi qaydada GKZ-nin hesablanması ayrı-ayrı mümkün nəticələr üzrə təxmin edilən kredit zərərərini hər bir nəticənin ehtimalı ilə müqayisə etməklə həyata keçirilir. Hesablama portfel əsasında aparıldıqda, Qrup kredit qalıqlarının mərhələlərini müəyyən edir və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı ümumi qaydada hesablayır.

GKZ hər bir fərdi maliyyə aktivinin bitmə tarixinədək qalan müddəti ərzində hər bir növbəti il üçün kredit riski parametrlərini (defolt ehtimalı, defolta məruz qalan məbləğ və defolt halında itirilməsi gözlənilən məbləğ) proqnozlaşdırmaqla müəyyən edilir.

Kredit riski parametrlərinin hesablanması əsas prinsipləri

Defolta məruz qalan dəyər (EAD) gözlənilən ödəniş qrafikinə, o cümlədən əsas məbləğ və faiz ödənişlərinə əsasən müəyyən edilir. Amortizasiya olunan maliyyə alətləri üçün defolta məruz qalan məbləğ borcalan tərəfindən 12 ay müddətinə və ya bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman borcalan tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya, həmçinin vaxtından əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir.

Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD), defolt olmuş kredit üzrə zərərin həcminə dair Qrupun gözləntilərini əks etdirir. Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD) kontragentin növü, iddianın növü və prioriteti, eləcə də girovun və ya digər kredit təminatının mövcudluğundan asılıdır. 12 aylıq və bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ defolt hadisəsinin baş verməsindən sonra gözlənilən bərpaya təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. Banklarda defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğin (LGD) qiymətləndirilməsi 2010-cu ildən lisenziyası ləğv edilmiş bankların Mərkəzi Bank qarşısında kredit öhdəlikləri üzrə yüklü edilmiş girovların son beş maliyyə ili ərzində realizasiyası üzrə daxil olan pul axınlarına əsaslanır.

GKZ modellərinə daxil edilmiş proqnoz məlumatları. Kredit riskində əhəmiyyətli artımın qiymətləndirilməsi və GKZ-nin hesablanması zamanı obyektiv və dəstəkləyici proqnoz məlumatlardan istifadə edilir. PD-nin proqnoz məlumatlarına uyğunlaşdırılması yalnız ölkədaxili maliyyə bazarı üçün tətbiq edilir. Bu zaman müvafiq makroiqtisadi göstəricilər əsasında ölkə səviyyəsində yayınmalar modelləşdirilir. Qrup kredit riski və gözlənilən kredit zərərərindəki dəyişikliklərə uyğun olan bəzi əsas iqtisadi dəyişənləri müəyyən etmişdir. Bu iqtisadi dəyişənlərə dair proqnozlar ("əsas iqtisadi ssenari") Qrup tərəfindən təqdim edilir və növbəti il üçün gözlənilən makroiqtisadi vəziyyətin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin PD, EAD və LGD-yə təsiri həmin dəyişənlərdəki dəyişikliklərin əvvəlki dövrlərdə defolt səviyyəsinə, eləcə də LGD və EAD-nin komponentlərinə təsirini aydınlaşdırmaq üçün statistik reqressiya təhlilindən istifadə etməklə müəyyən edilmişdir.

Əsas iqtisadi ssenariyə əlavə olaraq, Qrup GKZ-nin ölçülməsində ssenari çəkili ilə yanaşı digər mümkün ssenarilər də tətbiq edilir. "Brent" markalı neftin qiyməti və Bankların 30 gündən çox vaxtı keçmiş kredit portfeli əsas modelləşdirmə mərhələsində baza dəyişənlər kimi seçilmişdir. Rəsmi dərc olunan statistik hesabatların "Makroiqtisadi məlumatlar" bölməsində qeyd olunmuş aylıq məlumatlardan istifadə edilərək psevdo-panel məlumat bazası yaradılmışdır. Bu zaman "flow" dəyişənlər üzrə illik göstərici son 12 aylıq müşahidələrin cəmini təşkil edir.

Makro dəyişənlər üçün ssenarilər və onların çəkili analitik şəkildə tərtib edilir. Seçilmiş hər dəyişən üzrə 2 ssenari (hər kvantil üzrə bir ssenari qəbul edilməklə), onların kombinasiyası nəticəsində isə 4 ssenari formalaşır. Daha sonra hər bir ssenarinin çəkiliyinə əsasən yekun proqnoz müəyyən edilir.

Xarici reytinglər əsasında qiymətləndirmə prinsipləri

Bəzi maliyyə alətləri üzrə beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən dərc edilmiş kredit reytingləri mövcuddur ki, bu da defolt ehtimalı (PD) (0.01%-0.25%) və defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD) (60%) kimi kredit riski parametrlərini qiymətləndirmək üçün istifadə olunur. Bu yanaşma xarici valyutada olan borc qiymətli kağızlarına və qismüddətli depozitlərə tətbiq edilir.

Qrup maliyyə aktivləri üzrə ehtimallar və faktiki zərərər arasındakı fərqlərin azaldılması üçün öz metodologiya və fərziyyələrini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

*31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)*

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətlərinin bazar qiymətlərində baş verən dəyişikliklər səbəbindən volatillik göstərməsi ilə bağlı yaranan riskdir. Bazar riski valyuta, faiz dərəcəsi və sair qiymət risklərindən ibarətdir. Bazar riski bazarın xüsusi və ümumi dəyişkənliyi, eləcə də bazar qiymətlərinin və xarici valyuta məzənnələrinin dəyişkənlik səviyyəsinə məruz qalan sabit gəlirli maliyyə alətlərinin açıq mövqeləri üzrə yaranır.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətləri ilə bağlı gələcək pul vəsaitləri axınının ədalətli dəyərinin bazar faiz dərəcələrində baş verən dəyişikliklərdən asılı olması riskidir. Qrup bazar faiz dərəcələrinin səviyyələrində dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinin təsirinə məruz qalır. Belə dəyişkənlik faiz marjasının səviyyəsini artırır və ya azalda bilər və gözlənilməyən faiz dərəcələrinin dəyişiklikləri ilə bağlı zərərin yaranmasına gətirib çıxara bilər. Faiz dərəcəsi riskinin idarə edilməsində əsas məqsəd investisiya qaydalarına uyğun olaraq qəbul edilə bilən risk limitlərinə riayət etmək şərtiylə, illik əsasda investisiya üzrə müsbət gəlirliliyin təmin edilməsindən ibarətdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Faiz dərəcəsi fərqlinin təhlili**

Faiz dərəcəsi riski əsasən faiz dərəcəsi fərqlərinə nəzarət etməklə tənzimlənir. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə əsas maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcəsi fərqlinin mövqeyi aşağıdakı kimidir:

	<u>3 aydan az</u>	<u>3-6 ay</u>	<u>6-12 ay</u>	<u>1 ildən çox</u>	<u>Faizsiz</u>	<u>Balans dəyəri</u>
31 dekabr 2023						
AKTİVLƏR						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	3,690,276	-	-	-	1,939,195	5,629,471
BVF ilə hesablaşmalar	1,208,132	-	-	-	-	1,208,132
Tөрәмә maliyyə alətləri	49	-	-	-	-	49
Borc qiymətli kağızlar						
- <i>Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar</i>	631	-	-	10,918,219	-	10,918,850
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	2,162,412	1,918,570	3,288,383	7,337,427	-	14,706,792
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	1,421,185	-	-	-	-	1,421,185
Banklara verilmiş kreditlər	611	-	72,340	-	-	72,951
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	-	7,159	425	-	7,584
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	4,921	4,919	24,957	181,622	-	216,419
Sair maliyyə aktivləri	51,186	18	28	339	-	51,571
Cəmi maliyyə aktivləri	8,539,403	1,923,507	3,392,867	18,438,032	1,939,195	34,233,004
ÖHDƏLİKLƏR						
Dövrüyyədə olan kağız və metal pullar	-	-	-	-	17,318,195	17,318,195
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	2,681,989	-	-	-	-	2,681,989
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	3,759,175	-	-	-	-	3,759,175
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	6,521,107	-	-	-	-	6,521,107
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	45,336	-	-	-	-	45,336
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	831,347	349,245	114,782	-	-	1,295,374
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,211,857	-	-	-	-	1,211,857
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,706	-	-	-	-	1,706
Tөрәмә maliyyə alətləri	3,725	-	9	55	-	3,789
Sair maliyyə öhdəlikləri	360,192	-	150	14,109	-	374,451
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	15,416,434	349,245	114,941	14,164	17,318,195	33,212,979

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Faiz dərəcəsi riski əsasən faiz dərəcəsi fərqlərinə nəzarət etməklə tənzimlənir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə əsas maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcəsi fərqlərinin mövqeyi aşağıdakı kimidir:

	<u>3 aydan az</u>	<u>3-6 ay</u>	<u>6-12 ay</u>	<u>1 ildən çox</u>	<u>Faizsiz</u>	<u>Balans dəyəri</u>
31 dekabr 2022						
AKTİVLƏR						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6,072,097	-	-	-	510,925	6,583,022
BVF ilə hesablaşmalar	1,196,216	-	-	-	-	1,196,216
Törəmə maliyyə alətləri	310	8	7	4	-	329
Borc qiymətli kağızlar						
- <i>Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar</i>	-	-	-	9,474,755	-	9,474,755
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	2,855,587	1,486,914	2,109,335	4,707,040	-	11,158,876
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	1,386,359	-	-	-	-	1,386,359
Banklara verilmiş kreditlər	59,545	98,325	65,645	65,374	-	288,889
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	-	6,720	7,125	-	13,845
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	-	-	221,755	-	221,755
Sair maliyyə aktivləri	64,343	7	25	418	-	64,793
Cəmi maliyyə aktivləri	11,634,457	1,585,254	2,181,732	14,476,471	510,925	30,388,839
ÖHDƏLİKLƏR						
Döviyyədə olan kağız və metal pullar	-	-	-	-	14,714,360	14,714,360
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	1,938,977	-	-	-	-	1,938,977
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	4,280,227	-	-	-	-	4,280,227
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	6,169,718	-	-	-	-	6,169,718
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	16,182	-	-	-	-	16,182
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	675,670	382,607	261,252	-	-	1,319,529
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,199,372	-	-	-	-	1,199,372
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,178	-	-	-	-	1,178
Törəmə maliyyə alətləri	2,109	-	-	-	-	2,109
Sair maliyyə öhdəlikləri	218,149	-	135	8,140	-	226,424
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	14,501,582	382,607	261,387	8,140	14,714,360	29,868,076

2022-ci ildə cədvəlin "Faizsiz" kateqoriyasına aid edilmiş qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş pul vəsaitləri, törəmə maliyyə alətləri, cari hesablar üzrə öhdəliklər, sair maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə məbləğlər 2023-cü ilin hesabatının təqdimat formasında dəyişiklik aparmaqla "3 ayadək" kateqoriyasına aid edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Faiz dərəcəsi üzrə həssaslıq təhlili**

Faiz dərəcəsi riskinin idarə olunması maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin həssaslığının monitorinqi ilə tamamlanır. 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində mövcud faiz hesablanan aktiv (borc qiymətli kağızları istisna olmaqla) və öhdəliklər üzrə gəlir əyriləri və göstəricilərin sadələşdirilmiş 100 baza bəndi (bb) simmetrik enmə və ya qalxma ssenarisinə əsaslanır. Bu təhlil aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
100 bb paralel enmə	74,294	46,210
100 bb paralel qalxma	<u>(74,294)</u>	<u>(46,210)</u>

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızların faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərdən qaynaqlanan dəyişikliklər nəticəsində mənfəət və ya zərər və kapitalın həssaslığının təhlili aşağıdakı kimidir. Təhlil 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə mövcud olan göstəricilərə və bütün gəlir əyrilərində sadələşdirilmiş 100 bb simmetrik enmə və ya qalxma ssenarisinə əsaslanır:

	<u>2023</u>		<u>2022</u>	
	<u>Xalis mənfəət və ya zərər</u>	<u>Kapital</u>	<u>Xalis mənfəət və ya zərər</u>	<u>Kapital</u>
100 bb paralel enmə	77,674	151,155	49,211	94,112
100 bb paralel qalxma	<u>(77,674)</u>	<u>(151,155)</u>	<u>(49,211)</u>	<u>(94,112)</u>

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə faiz hesablanan aktivlər və öhdəliklər üzrə effektiv orta faiz dərəcələri verilmişdir. Bu faiz dərəcələri həmin aktiv və öhdəliklərdən ödəniş tarixinə qədər əldə olunan gəlirin təqribi qiymətidir.

	31 dekabr 2023				31 dekabr 2022			
	AZN	USD	EUR	Digər	AZN	USD	EUR	Digər
Faiz hesablanan aktivlər								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	5.30	4.00	4.50	-	4.28	-	-
BVF ilə hesablaşmalar	-	-	-	4.10	-	-	-	2.92
Borc qiymətli kağızlar								
- <i>Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən qiymətli kağızlar</i>	0.15	3.97	-	-	0.15	-	-	-
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	3.07	2.67	1.66	2.82	3.06	1.82	0.60	1.26
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	-	2.31	1.75	1.47	-	1.02	1.00	1.42
Banklara verilmiş kreditlər (nominal faiz dərəcəsi)	3.03	-	-	-	2.62	-	-	-
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	0.10	-	-	-	0.10	-	-	-
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	6.48	-	-	-	6.48	-	-	-
Sair maliyyə aktivləri	5.91	-	-	-	5.81	-	-	-
Faiz hesablanan öhdəliklər								
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	6.36	-	-	-	6.06	-	-	-
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	-	-	2.00	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	8.68	-	-	-	4.66	-	-	-
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	4.10	-	-	-	2.92
Sair maliyyə öhdəlikləri	0.03	-	-	-	0.03	-	-	-

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Valyuta riski**

Valyuta riski xarici valyuta məzənnəsinin dəyişməsi nəticəsində maliyyə aktivinin baza valyutasında dəyərinin dəyişməsi riskidir. Qrupun aktivlərinin dəyəri aktivlərin valyuta strukturundan asılı olaraq əsas xarici valyutaların məzənnələrinin dəyişməsi riskinə məruz qalır.

Qrupun valyuta aktivləri əsasən ABŞ dolları, Avro və Funt sterlinqdə saxlanılır. Valyuta aktivlərinin valyuta kompozisiyası Bankın İdarə Heyətinin 29 dekabr 2021-ci il tarixli qərarı ilə təsdiqlənmiş "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin illik əməliyyat investisiya proqramı" ilə müəyyən olunmuşdur. Bu sənəd Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi departamenti tərəfindən Qrupun valyuta riskinin idarə edilməsində əsas kimi istifadə edilir.

Valyuta riski valyuta kompozisiyasına tətbiq olunan limitlərin və aşağıdakı parametrlərin müəyyən edilməsi ilə idarə olunur:

- idarə olunan valyutalar;
- idarə olunan hər bir valyutanın cəmi valyuta aktivlərinin tərkibində maksimal payı (baza valyutası üçün minimal məbləğ).

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin xarici valyuta üzrə strukturu təqdim olunur:

	ABŞ dolları	Avro	Digər valyutalar	Cəmi
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4,968,272	553,045	107,455	5,628,772
BVF ilə hesablaşmalar	-	-	1,208,132	1,208,132
Borc qiymətli kağızlar	15,560,716	933,724	374,392	16,868,832
Törəmə maliyyə alətləri	49	-	-	49
Sair maliyyə aktivləri	51,172	3	-	51,175
Cəmi aktivlər	20,580,209	1,486,772	1,689,979	23,756,960
ÖHDƏLİKLƏR				
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	597,935	11,980	401	610,316
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	2,483,930	457,107	68,406	3,009,443
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	4	-	-	4
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	1,209,301	1,209,301
Törəmə maliyyə alətləri	3,789	-	-	3,789
Sair maliyyə öhdəlikləri	359,318	12,947	-	372,265
Cəmi öhdəliklər	3,444,976	482,034	1,278,108	5,205,118
Xalis tanınmış mövqe	17,135,233	1,004,738	411,871	18,551,842
Törəmə maliyyə alətləri	286,175	(183,187)	(82,673)	20,315
Xalis mövqe	17,421,408	821,551	329,198	18,572,157

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin xarici valyuta üzrə strukturu təqdim olunur:

	ABŞ dolları	Avro	Digər valyutalar	Cəmi
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,974,227	569,179	37,182	6,580,588
BVF ilə hesablaşmalar	-	-	1,196,216	1,196,216
Borc qiymətli kağızlar	11,097,307	593,890	270,027	11,961,224
Tөрəmə maliyyə alətləri	329	-	-	329
Sair maliyyə aktivləri	64,261	-	-	64,261
Cəmi aktivlər	17,136,124	1,163,069	1,503,425	19,802,618
ÖHDƏLİKLƏR				
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	823,625	2,312	102	826,039
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	2,955,495	467,781	16,710	3,439,986
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	1,196,817	1,196,817
Tөрəmə maliyyə alətləri	2,109	-	-	2,109
Sair maliyyə öhdəlikləri	207,708	6,945	9,563	224,216
Cəmi öhdəliklər	3,988,937	477,038	1,223,192	5,689,167
Xalis tanınmış mövqə	13,147,187	686,031	280,233	14,113,451
Tөрəmə maliyyə alətləri	211,084	(128,958)	(62,290)	19,836
Xalis mövqə	13,358,271	557,073	217,943	14,133,287

Aşağıdakı cədvəldə göstəriləyi kimi, 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Azərbaycan manatının qeyd olunmuş valyutalara qarşı dəyərsizləşməsi kapitalı, mənfəəti və ya zərəri aşağıda göstərilən məbləğlər həcmində artırma bilərdi. Təqdim edilən təhlil Qrupun hesabat dövrünün sonunda mümkün olması ehtimal edilən xarici valyuta məzənnələrinin dəyişikliklərinə əsaslanır. Təhlildə bütün digər parametrlərin, xüsusilə də faiz dərəcələrinin dəyişməz qalması fərz edilir.

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
ABŞ dolları dəyərinin manata qarşı 10% yüksəlməsi (2023: 10%)	1,742,140	1,335,827
Avro dəyərinin manata qarşı 10% yüksəlməsi (2023: 10%)	82,155	55,707

Azərbaycan manatının qeyd edilən valyutalara qarşı 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə möhkəmlənməsinin, bütün digər parametrlər eyni saxlanılmaq şərtilə, həmin valyutalara eyni həcmli, lakin əks istiqamətli təsiri ola bilər.

Likvidlik riski

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixi çatanda Qrupun ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Qrup tərəfindən likvidlik riskinin idarə olunması hər bir şəraitdə Qrupun öhdəliklərini ödəmək üçün likvidliyin lazımi səviyyədə saxlanılmasına əsaslanır.

Pul siyasətinin həyata keçirilməsi məqsədilə Qrup valyuta aktivlərindən likvid əməliyyat tranşı formalaşdırır. Likvidlik riskinin idarə edilməsi, həmçinin likvid aktivlərin müəyyən edilməsi və investisiya müddətində valyuta aktivlərinin minimal likvidlik limitlərinin müəyyən edilməsindən ibarətdir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə öhdəliklərin müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə bölgüsü aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir. Cədvəldə göstərilən öhdəlik məbləğləri müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul axınlarını əks etdirir. Valyuta ödənişləri hesabat dövrünün sonuna mövcud olan spot məzənnə ilə çevrilir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
ÖHDƏLİKLƏR						
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	17,318,195	-	-	-	-	17,318,195
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	2,685,805	-	-	-	-	2,685,805
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	3,759,175	-	-	-	-	3,759,175
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	6,521,107	-	-	-	-	6,521,107
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	45,336	-	-	-	-	45,336
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	317,830	882,300	120,000	-	-	1,320,130
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,211,857	-	-	-	-	1,211,857
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,706	-	-	-	-	1,706
Ümumi ödənilmiş törəmə alətlər						
- Daxil olan məbləğ	(425,489)	(161,883)	(900)	(7,154)	-	(595,426)
- Ödənilən məbləğ	428,875	162,222	909	7,209	-	599,215
Sair maliyyə öhdəlikləri	360,215	113	136	14,150	272	374,886
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	32,224,612	882,752	120,145	14,205	272	33,241,986

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
ÖHDƏLİKLƏR						
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	14,714,360	-	-	-	-	14,714,360
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	1,941,658	-	-	-	-	1,941,658
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	4,280,227	-	-	-	-	4,280,227
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	6,169,718	-	-	-	-	6,169,718
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	16,182	-	-	-	-	16,182
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	297,417	771,139	270,000	-	-	1,338,556
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,199,372	-	-	-	-	1,199,372
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,178	-	-	-	-	1,178
Ümumi ödənilmiş törəmə alətlər						
- Daxil olan məbləğ	(292,366)	(99,294)	-	-	-	(391,660)
- Ödənilən məbləğ	294,451	99,318	-	-	-	393,769
Sair maliyyə öhdəlikləri	218,172	113	136	8,031	543	226,995
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	28,840,369	771,276	270,136	8,031	543	29,890,355

2022-ci ildə cədvəlin “Ödəniş müddəti olmayan” kateqoriyasına aid edilmiş dövriyyədə olan kağız və metal pullar, habelə BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər üzrə məbləğlər 2023-cü ilin hesabatının təqdimat formasında dəyişiklik aparmaqla “Tələb edilənədək və 1 aydan az” kateqoriyasına aid edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəl maliyyə öhdəlikləri ilə bağlı pulun istifadəsi zərurəti yarandığı təqdirdə asanlıqla satıla bilən ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən borc qiymətli kağızları istisna olmaqla, müqavilə üzrə ödəniş müddətlərinə əsasən balans dəyərində əks etdirilən qeyri-törəmə maliyyə aktivlərinin ödəniş müddətləri üzrə təhlilini əks etdirir. Belə maliyyə aktivləri gözlənilən satış tarixi əsasında ödəniş müddəti üzrə təhlilə daxil edimişdir. Dəyersizləşmiş kreditlər isə dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla və gözlənilən pul axınlarına əsasən balans dəyərində göstərilir.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2023-cü il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan məbləğlərin gözlənilən ödəniş müddətləri üzrə təhlilini əks etdirir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
AKTİVLƏR						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,629,471	-	-	-	-	5,629,471
BVF ilə hesablaşmalar	1,208,132	-	-	-	-	1,208,132
Törəmə maliyyə alətləri	49	-	-	-	-	49
Borc qiymətli kağızlar	1,155,763	1,191,540	5,239,291	8,515,736	10,944,497	27,046,827
Banklara verilmiş kreditlər	611	-	72,340	-	-	72,951
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	-	7,159	425	-	7,584
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	1,642	3,279	29,876	181,622	-	216,419
Sair maliyyə aktivləri	51,185	1	46	3	336	51,571
Cəmi maliyyə aktivləri	8,046,853	1,194,820	5,348,712	8,697,786	10,944,833	34,233,004
ÖHDƏLİKLƏR						
Dövrüyyədə olan kağız və metal pullar	17,318,195	-	-	-	-	17,318,195
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	3,759,175	-	-	-	-	3,759,175
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	2,681,989	-	-	-	-	2,681,989
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	6,521,107	-	-	-	-	6,521,107
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	45,336	-	-	-	-	45,336
Törəmə maliyyə alətləri	3,386	339	9	55	-	3,789
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	316,876	514,471	464,027	-	-	1,295,374
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,211,857	-	-	-	-	1,211,857
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,706	-	-	-	-	1,706
Sair maliyyə öhdəlikləri	360,192	-	150	14,109	-	374,451
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	32,219,819	514,810	464,186	14,164	-	33,212,979
Xalis mövqe	(24,172,966)	680,010	4,884,526	8,683,622	10,944,833	1,020,025

Milli valyutada olan likvidlik riski Qrup tərəfindən mütəmadi olaraq qiymətləndirilir və nəzarətdə saxlanılır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

32 Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2022-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan məbləğlərin gözlənilən ödəniş müddətləri üzrə təhlilini əks etdirir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
AKTİVLƏR						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6,582,299	23	700	-	-	6,583,022
BVF ilə hesablaşmalar	1,196,216	-	-	-	-	1,196,216
Tөрәмә maliyyə alətləri	-	310	15	4	-	329
Borc qiymətli kağızlar	1,976,063	1,028,693	3,683,031	4,840,944	10,491,259	22,019,990
Banklara verilmiş kreditlər	54,136	5,409	163,970	65,374	-	288,889
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	-	6,720	7,125	-	13,845
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	-	-	221,755	-	221,755
Sair maliyyə aktivləri	64,342	1	32	15	403	64,793
Cəmi maliyyə aktivləri	9,873,056	1,034,436	3,854,468	5,135,217	10,491,662	30,388,839
ÖHDƏLİKLƏR						
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	14,714,360	-	-	-	-	14,714,360
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	4,280,227	-	-	-	-	4,280,227
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	1,938,977	-	-	-	-	1,938,977
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	6,169,718	-	-	-	-	6,169,718
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	16,182	-	-	-	-	16,182
Tөрәмә maliyyə alətləri	2,085	24	-	-	-	2,109
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	296,975	378,695	643,859	-	-	1,319,529
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,199,372	-	-	-	-	1,199,372
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,178	-	-	-	-	1,178
Sair maliyyə öhdəlikləri	218,149	-	135	8,140	-	226,424
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	28,837,223	378,719	643,994	8,140	-	29,868,076
Xalis mövqe	(18,964,167)	655,717	3,210,474	5,127,077	10,491,662	520,763

2022-ci ildə cədvəlin “Ödəniş müddəti olmayan” və “Vaxtı keçmiş” kateqoriyalarına aid edilmiş BVF ilə hesablaşmalar, borc qiymətli kağızlar, dövriyyədə olan kağız və metal pullar, BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər, habelə banklara verilmiş kreditlər üzrə məbləğlər 2023-cü ilin hesabatında təqdimat formasında dəyişiklik aparmaqla “Tələb olunanədək və 1 aydan az” kateqoriyasına aid edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

33 Kapitalın idarə olunması

Qrupun kapitalı onun bütün öhdəlikləri çıxıldıqdan sonra aktivlərinin qalan hissəsidir.

Kapitalın idarə olunmasında məqsəd Qrupun iqtisadi müstəqilliyinin və fəaliyyət qabiliyyətinin təmin edilməsi üçün kapitalın müvafiq səviyyədə saxlanılmasından ibarətdir. Qrupun idarə olunan məcmu kapitalı konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən kapitaldır.

“Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı” haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununda (“Qanun”) nəzərdə tutulan nizamnamə fondu və minimal kapital ehtiyatları istisna olmaqla, mərkəzi bank kimi Qrup üçün kənar qurumların tələbləri mövcud deyil.

Qrupun konsolidasiya edilmiş məcmu kapitalı 1,554,215 min AZN (2022: 980,791 min AZN) təşkil edir.

Qeyd 24-də açıqlandığı kimi, 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Bankın nizamnamə fondu 500,000 min AZN (31 dekabr 2022: 500,000 min AZN) olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına ayrıca müəssisə kimi aid olan kapital ehtiyatları 500,000 min AZN (2022: 480,791 min AZN), bölüşdürülməmiş mənfəət 494,876 min AZN (2022: 164,773 min AZN) təşkil edir, ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyatlar isə 52,977 min AZN məbləğində gəliri (2022: 171,334 min AZN zərər) əks etdirir. Bankın kapital ehtiyatları onun nizamnamə fondundan az olmamalıdır.

Qanunun 12-ci və 14-cü Maddələrinə əsasən hesabat ilinin mənfəəti ilk növbədə Mərkəzi Bankın kapital ehtiyatlarının formalaşdırılmasına yönəldilir və Mərkəzi Bankın fəaliyyəti nəticəsində yaranmış kapital çatışmazlığı bir maliyyə ili təxirə salınmaqla dövlətin buraxdığı qiymətli kağızlar hesabına ödənilir. Qanunun 13-cü Maddəsinə uyğun olaraq, xarici valyutada və qızıl da olan aktiv və passivlərin yenidən qiymətləndirilməsi nəticəsində ilin sonuna yaranan zərər əvvəlki dövrlərdə yenidən qiymətləndirmə üzrə ehtiyatlar hesabına ödənilir, bu ehtiyatlar kifayət etmədikdə isə Mərkəzi Bankın kapital ehtiyatları hesabına təmin olunur.

31 dekabr 2023-cü il tarixində tamamlanan il ərzində Bank 349,312 min AZN məbləğində gəlir (2022: 64,667 min AZN zərər) tanımışdır. Bu məbləğ konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında uçota alınan nəzarət altında olan müəssisənin mənfəət və ya zərəri nəzərə alınmadan, ayrıca müəssisə kimi Bankın maliyyə nəticələrini əks etdirir.

Qanunun 12-ci Maddəsinə əsasən, Bankın hesabat ilinin mənfəəti ilk növbədə Mərkəzi Bankın kapital ehtiyatlarının formalaşdırılmasına yönəldilir, kapital ehtiyatları formalaşdırıldıqdan və Mərkəzi Bankın illik maliyyə hesabatları auditor rəyi ilə təsdiqləndikdən sonra reallaşdırılmış mənfəətin sərbəst qalığı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müraciətinə əsasən dövlət büdcəsinə köçürülür.

2023-cü il ərzində Bank tərəfindən dövlət büdcəsinə vəsait köçürülməmişdir (2022: dövlət büdcəsinə vəsait köçürülməmişdir).

34 Şərti öhdəliklər

Auditorun xidmət haqqı. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Bankın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının audit yoxlaması üçün Bankın auditorlarına ödənilməli olan illik xidmət haqqı ƏDV çıxılmaqla 246 min AZN təşkil edir.

Məhkəmə iddiaları

Qrup, fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq məhkəmə iddialarına və şikayətlərə məruz qalır. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və şikayətlər Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya gələcək əməliyyatların nəticələrinə ciddi mənfi təsir göstərməyəcək.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

35 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar birbaşa və ya dolayı yolla bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər.

Qrup ilə əməkdaşlıq edən əsas dövlət təşkilatlarına Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Beynəlxalq Bankı, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu, "Aqrarkredit" QSC BOKT, Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fondu və AzərTürkBank daxildir.

Rəhbərliklə əməliyyatlar

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə rəhbərliyə ödənişlər barədə məlumat təqdim olunub:

	2023	2022
Qısamüddətli ödənişlər (əmək haqqı)	1,930	2,063
Sosial fondlara ayırmalar	407	489
	2,337	2,552

Hökumət və dövlət idarələri ilə əməliyyatlar

Bank dövlətin müstəsna mülkiyyətindədir, publik hüquqi şəxsdir və öz fəaliyyəti zamanı müxtəlif dövlət təsisatlı orqanlarla əlaqədə olur. Dövlət tərəfindən idarə olunan orqanlarla əhəmiyyətli əməliyyatlara banklara və digər dövlət müəssisələrinə verilmiş kreditlər, investisiya qiymətli kağızları, dövlətin borc öhdəlikləri, hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər, faiz gəlirləri və xərcləri aiddir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə dövriyyədə olan qalıqlar, orta faiz dərəcələri və 31 dekabr 2023-cü il tarixində tamamlanan il üzrə müvafiq gəlir və ya xərclər haqqında məlumatlar əks olunmuşdur:

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

35 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

	Hökumət idarələri üzrə		Dövlət nəzarətində olan orqanlar üzrə		Cəmi
	Məbləğ	Effektiv faiz dərəcəsi, %	Məbləğ	Effektiv faiz dərəcəsi, %	Məbləğ
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat					
AKTİVLƏR					
Borc qiymətli kağızlar					
- Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	152,531	-	9,063,701	0.15	9,216,232
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(99)	-	(6,042)	-	(6,141)
- Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	-	-	967,903	3-dən 3.25-dək	967,903
Banklara verilmiş kreditlər (nominal faiz dərəcəsi)	-	-	95	0.10	95
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	-	-	-
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	-	216,584	6.48	216,584
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	(165)	-	(165)
ÖHDƏLİKLƏR					
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	3,171,173	-	588,002	-	3,759,175
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	-	-	1,523,271	6.01	1,523,271
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	2,653,500	-	2,653,500
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	70	-	45,266	-	45,336
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,211,857	4.10	-	-	1,211,857
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,706	-	-	-	1,706
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	-	-	76,993	9.37	76,993
Mənfəət (zərər)					
Faiz gəlirləri	212	-	50,650	-	50,862
Faiz xərcləri	(43,027)	-	(102,394)	-	(145,421)
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatların bərpası/(yaradılması)	(99)	-	2,392	-	2,293
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar üzrə dəyərsizləşmə	-	-	(159)	-	(159)
Amortizasiya olunan dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin ədalətli (diskontlaşdırılmış) dəyərdə tanınması üzrə gəlir	-	-	2,974	-	2,974
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların satılması üzrə xalis zərər	-	-	(1,558)	-	(1,558)
Amortizasiya olunan dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə öhdəliklərinin ədalətli (diskontlaşdırılmış) dəyərdə tanınması üzrə gəlir	-	-	47,892	-	47,892

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

35 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə dövriyyədə olan qalıqlar, orta faiz dərəcələri və 31 dekabr 2022-ci il tarixində tamamlanan il üzrə müvafiq gəlir və ya xərclər haqqında məlumatlar əks olunmuşdur:

	Hökumət idarələri üzrə		Dövlət nəzarətində olan orqanlar üzrə		Cəmi
	Məbləğ	Effektiv faiz dərəcəsi, %	Məbləğ	Effektiv faiz dərəcəsi, %	Məbləğ
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat					
AKTİVLƏR					
Borc qiymətli kağızlar					
- Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	515	5.96	9,482,142	0.15	9,482,657
Dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	(7,902)	-	(7,902)
- Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	-	-	584,012	3-dən 3.25-dək	584,012
Banklara verilmiş kreditlər (nominal faiz dərəcəsi)	-	-	79,272	0.1-dən 0.5-dək	79,272
Dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	(512)	-	(512)
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	-	221,940	6.48	221,940
Dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	(185)	-	(185)
ÖHDƏLİKLƏR					
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	3,544,822	-	735,405	-	4,280,227
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	-	-	1,512,329	6.01	1,512,329
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	1,667,110	-	1,667,110
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	83	-	16,099	-	16,182
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,199,372	2.92	-	-	1,199,372
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,178	-	-	-	1,178
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	-	-	209,583	4.52	209,583
Mənfəət (zərər)					
Faiz gəlirləri	38	-	41,636	-	41,674
Faiz xərcləri	(8,913)	-	(110,548)	-	(119,461)
Dəyersizləşmə üzrə ehtiyatların bərpası/(yaradılması)	-	-	(8,599)	-	(8,599)
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar üzrə dəyersizləşmə	-	-	(487)	-	(487)
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların satılması üzrə xalis zərər	-	-	(136)	-	(136)
Amortizasiya olunan dəyərle qiymətləndirilən maliyyə öhdəliklərinin ədalətli (diskontlaşdırılmış) dəyərdə tanınması üzrə gəlir	-	-	56,007	-	56,007

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

36 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı**Uçot təsnifatı və ədalətli dəyər**

MHBS 9 "Maliyyə alətləri" standartı qiymətləndirmə məqsədilə maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara ayırır: (a) ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan maliyyə aktivləri; (b) ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə alətləri; (c) amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə aktivləri haqqında bu kateqoriyalara uyğun məlumat təqdim olunur:

	Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə alətləri	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan maliyyə aktivləri	Cəmi
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,362,747	-	266,724	5,629,471
Borc qiymətli kağızları				
Qeyri-rezident agentlik notları	86,909	2,724,637	70,271	2,881,817
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	260,729	1,024,620	187,964	1,473,313
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	1,361,121	9,443,760	446,427	11,251,308
Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	-	383,696	7,029	390,725
Korporativ istiqrazlar	-	104,662	69,511	174,173
Xarici dövlət istiqrazları	-	57,514	1,207	58,721
İpoteka ilə təmin edilmiş ABŞ istiqrazları	-	-	602,457	602,457
İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	-	-	36,319	36,319
Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	-	967,903	-	967,903
"Aqrarkredit" QSC BOKT	9,057,659	-	-	9,057,659
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	152,432	-	-	152,432
Banklara verilmiş kreditlər				
- Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri	72,951	-	-	72,951
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	7,584	-	-	7,584
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	216,419	-	-	216,419
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	1,208,132	-	-	1,208,132
Törəmə maliyyə alətləri	-	-	49	49
Sair maliyyə aktivləri:				
- Satılmış ticarət qiymətli kağızlar üzrə alınacaq məbləğlər	51,172	-	-	51,172
- İşçilərə verilən kreditlər	393	-	-	393
- Hesablaşmalar üzrə məbləğlər	6	-	-	6
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	17,838,254	14,706,792	1,687,958	34,233,004

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

36 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə aktivləri haqqında bu kateqoriyalara uyğun məlumat təqdim olunur:

	Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə alətləri	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərəre aid olunan maliyyə aktivləri	Cəmi
AKTİVLƏR				
<i>Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri</i>	6,329,846	-	253,176	6,583,022
<i>Borc qiymətli kağızları</i>				
Qeyri-rezident agentlik notları	-	3,577,827	47,347	3,625,174
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	-	684,876	172,538	857,414
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	-	5,150,391	472,803	5,623,194
Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	-	689,437	3,803	693,240
Korporativ istiqrazlar	-	300,671	69,777	370,448
Xarici dövlət istiqrazları	-	164,995	2,082	167,077
İpoteka ilə təmin edilmiş ABŞ istiqrazları	-	-	468,404	468,404
İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	-	6,667	149,605	156,272
Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	-	584,012	-	584,012
"Aqrarkredit" QSC BOKT	9,474,240	-	-	9,474,240
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	515	-	-	515
<i>Banklara verilmiş kreditlər</i>				
- Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri	288,889	-	-	288,889
<i>Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər</i>	13,845	-	-	13,845
<i>Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər</i>	221,755	-	-	221,755
<i>Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar</i>	1,196,216	-	-	1,196,216
<i>Törəmə maliyyə alətləri</i>	-	-	329	329
<i>Sair maliyyə aktivləri:</i>				
- Satılmış ticarət qiymətli kağızlar üzrə alınacaq məbləğlər	64,054	-	-	64,054
- İşçilərə verilən kreditlər	451	-	-	451
- Hesablaşmalar üzrə məbləğlər	288	-	-	288
CƏMI MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	17,590,099	11,158,876	1,639,864	30,388,839

31 dekabr 2023 və 31 dekabr 2022-ci il tarixlərinə törəmə alətlər istisna olmaqla, Qrupun bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərde qeydə alınmışdır.

Ədalətli dəyər hesablamaları qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivi satmaq üçün əldə olunacaq və ya öhdəliyi ötürmək üçün ödəniləcək qiyməti təxmini hesablamaq məqsədilə həyata keçirilir. Bununla belə, qeyri-müəyyənliklər və subyektiv mühakimələrdən istifadə şəraitində ədalətli dəyər anlayışı aktivlərin dərhal satışı və ya öhdəliklərin ötürülməsi zamanı satış üçün nəzərdə tutulan kimi şərh olunmamalıdır. Öhdəliyin ədalətli dəyəri onun yerinə yetirilməməsi riskinin təsirini əks etdirir.

36 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı (davamı)

Aktiv bazarda dövriyyədə olan maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri kotirovka olunan bazar qiymətlərinə və ya dilerin qiymət təkliflərinə əsaslanır. Aktiv və ya öhdəliklər üzrə əməliyyatlar kifayət qədər müntəzəm və yetərli həcmdə aparıldıqda bazar aktiv hesab edilir. Bütün digər maliyyə alətləri üçün Qrup digər qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə ədalətli dəyəri müəyyən edir. Seçilmiş qiymətləndirmə metodu bazar iştirakçıları tərəfindən qiymətlərin formalaşması zamanı nəzərə alınan bütün faktorları özündə birləşdirir.

Qiymətləndirmə metodlarının məqsədi qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivi satmaq üçün əldə olunacaq və ya öhdəliyi ötürmək üçün ödəniləcək qiyməti əks etdirən ədalətli dəyərin müəyyənləşdirilməsidir.

Qiymətləndirmə metodlarına xalis dəyər və diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti modelləri, bazarın müşahidə oluna bilən qiymətlərinin mövcud olduğu oxşar alətlərlə müqayisə, Black-Scholes və çoxhədli qiymətləndirmə modelləri və digər qiymətləndirmə modelləri daxildir. Qiymətləndirmə metodlarında istifadə olunan ehtimal və əlavələrə risksiz və bənçmark faiz dərəcələri, kredit spredi və diskont dərəcələrinin hesablanmasında istifadə olunan digər mükafatlar, istiqraz və səhm qiymətləri, xarici valyutanın mübadilə məzənnələri, səhm indeksləri və səhm qiymətləri və gözlənilən qiymət volatilliyi və korrelyasiya daxildir.

Qiymətləndirmə metodlarının məqsədi rəsmi fəaliyyət göstərən bazar iştirakçılarının müəyyən etdiyi hesabat tarixində maliyyə alətlərinin qiymətini əks etdirən ədalətli dəyərin müəyyənləşdirilməsidir.

Qrup standart maliyyə alətləri və yalnız müşahidə olunan bazar məlumatından istifadə edən və rəhbərliyin mühakimə və qiymətləndirməsini tələb etməyən faiz və valyuta svopu kimi daha sadə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyənləşdirilməsində geniş şəkildə tanınmış qiymətləndirmə modellərindən istifadə edir. Modellərdə istifadə olunan kotirovkalar və müvafiq məlumatlar, adətən qiymətli kağızlar və törəmə alətlər bazarda açıq şəkildə müşahidə olunur.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə qiymətləndirmə modellərində hər hansı dəyişiklik olmamışdır (2022: qiymətləndirmə modellərində hər hansı dəyişiklik olmamışdır).

Maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərinin ən yaxşı sübutu əməliyyat qiymətidir, yəni, verilən və ya qəbul edilən məbləğin ədalətli dəyəri. Əgər Qrup ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərin əməliyyat qiymətindən fərqləndiyini müəyyənləşdirirsə və ədalətli dəyər oxşar aktiv və öhdəliklər üzrə aktiv bazardakı qiymətə və ya bazarda müşahidə olunan məlumatlardan istifadə etməklə tətbiq olunan qiymətləndirmə metoduna əsaslanmırsa, maliyyə aləti əməliyyat qiyməti və ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyəri arasındakı fərq nəzərə alınmaqla düzəliş edilərək ədalətli dəyərle qiymətləndirilir. Yaranmış fərq, alətin tanınma dövrü ərzində uyğun əsaslarla bazar məlumatlarında baş vermiş dəyişikliklər və ya əməliyyatın bağlanma tarixindən gec olmayaraq məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır.

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Qrup ədalətli dəyərin ölçülməsində istifadə olunan əlavələrin əhəmiyyətini aşağıdakı ədalətli dəyər iyerarxiyasına müvafiq olaraq hesablayır:

- Səviyyə 1: eyni alətlər üçün fəal bazarda kotirovka olunan bazar qiymətləri (tənzimlənməmiş);
- Səviyyə 2: birbaşa (yəni qiymətlər kimi) və ya bilavasitə (yəni qiymətlərdən yaranan) müşahidə oluna bilən, Səviyyə 1-ə daxil edilmiş kotirovka olunan qiymətdən başqa digər məlumatlar. Bu kateqoriyaya aşağıdakılardan istifadə olunmaqla qiymətləndirilmiş alətlər daxildir: oxşar alətlər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan bazar qiymətləri; fəaldan aşağı hesab olunan bazarlarda oxşar alətlər üçün kotirovka olunan qiymətlər; yaxud birbaşa və ya bilavasitə bazarda müşahidə oluna bilən bütün mühüm məlumatların istifadə edildiyi digər qiymətləndirmə metodları;
- Səviyyə 3: istifadə edilən məlumatlar müşahidə oluna bilmir. Bu kateqoriyaya qiymətləndirmə metodlarının müşahidə oluna bilən məlumata əsaslanmadığı əlavələrdən ibarət olduğu və müşahidə oluna bilməyən əlavələrin alətin qiymətləndirilməsində mühüm təsirə malik olduğu bütün alətlər daxildir. Bu kateqoriyaya oxşar alətlər üçün kotirovka olunan qiymətlər əsasında qiymətləndirilən alətlər daxildir və bu zaman alətlər arasında fərqi əks etdirmək üçün mühüm müşahidə olunmayan tənzimləmələr və ya mülahizələr tələb olunur.

Ədalətli dəyəri ölçmək üçün broker kotirovkaları və ya qiymət müəyyənləşdirmə xidmətləri kimi üçüncü tərəfin məlumatları istifadə olunduqda, bu qiymətləndirmənin MHBS tələblərinə uyğunluğunu təmin etmək məqsədilə üçüncü tərəflərdən əldə olunmuş dəlillər qiymətləndirilir və sənədləşdirilir. Bura aşağıdakılar daxildir:

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

36 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı (davamı)

- broker və ya qiymət müəyyənləşdirmə xidmətinin müvafiq maliyyə aləti növü üzrə qiymətin müəyyənləşdirilməsi üçün Qrup tərəfindən təsdiq olunmasının yoxlanılması;
- ədalətli dəyərin həqiqi bazar əməliyyatlarını təqdim etmə səviyyəsinin öyrənilməsi;
- oxşar alətlər üçün qiymətlər ədalətli dəyəri ölçmək üçün istifadə olunduqda, bu qiymətlərin ölçmə əsasında alətin xüsusiyyətlərini əks etdirmək üçün tənzimlənmə qaydası;
- eyni maliyyə aləti üçün bir neçə kotirovka əldə olunduğu halda, həmin kotirovkalardan istifadə etməklə ədalətli dəyərin necə müəyyənləşdirilməsi qaydası.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmələri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda hər bir hesabat dövrünün sonunda maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartları ilə tələb edilən və ya icazə verilən qiymətləndirmələrdir. Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə 31 dekabr 2023-cü il tarixinə ədalətli dəyərlə ölçülmüş maliyyə alətləri üzrə qiymətlərin təhlili verilmişdir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	266,724	-	266,724
Borc qiymətli kağızlar			
- Qeyri-rezident agentlik notları	2,794,908	-	2,794,908
- Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	1,212,584	-	1,212,584
- Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	9,890,187	-	9,890,187
- Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	967,903	-	967,903
- Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	390,725	-	390,725
- Korporativ istiqrazlar	174,173	-	174,173
- Xarici dövlət istiqrazları	58,721	-	58,721
- İpoteka ilə təmin edilmiş ABŞ istiqrazları	602,457	-	602,457
- İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	36,319	-	36,319
Törəmə maliyyə alətləri	-	49	49
	16,394,701	49	16,394,750
Maliyyə öhdəlikləri			
Törəmə maliyyə alətləri	-	3,789	3,789

Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə ədalətli dəyərlə ölçülmüş maliyyə alətləri üzrə qiymətlərin təhlili verilmişdir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	253,176	-	253,176
Borc qiymətli kağızlar			
- Qeyri-rezident agentlik notları	3,625,174	-	3,625,174
- Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	857,414	-	857,414
- Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	5,623,194	-	5,623,194
- Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	584,012	-	584,012
- Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	693,240	-	693,240
- Korporativ istiqrazlar	370,448	-	370,448
- Xarici dövlət istiqrazları	167,077	-	167,077
- İpoteka ilə təmin edilmiş ABŞ istiqrazları	468,404	-	468,404
- İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	156,272	-	156,272
Törəmə maliyyə alətləri	-	329	329
	12,798,411	329	12,798,740
Maliyyə öhdəlikləri			
Törəmə maliyyə alətləri	-	2,109	2,109

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

36 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı (davamı)

Səviyyə 1-ə aid olan qiymətli kağızlar mövcud mənbələrdən istifadə etməklə Qrup tərəfindən mütəmadi olaraq qiymətləndirilir.

Bazarda müşahidə oluna bilən məlumatlar əsasında qiymətləndirilən törəmə maliyyə alətlərinə əsasən valyuta forvard (o cümlədən qarşılıqlı hesablaşma qaydasında realizasiya olunan forvard) və svop müqavilələri daxildir. Valyuta forvard və svop müqavilələrinin ədalətli dəyəri hesabat tarixində qüvvədə olan forvard məzənnələri əsasında hesablanır.

İl ərzində Səviyyə 1 və Səviyyə 2 arasında heç bir keçid olmamışdır.

Ədalətli dəyərle qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixinə ədalətli dəyərle ölçülməyən maliyyə alətlərinin dəyərinin ədalətli dəyər iyerarxiyası üzrə təhlili verilmişdir:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi ədalətli dəyər	Cəmi balans dəyəri
AKTİVLƏR					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,939,195	3,423,552	-	5,362,747	5,362,747
BVF ilə hesablaşmalar	-	1,208,132	-	1,208,132	1,208,132
Borc qiymətli kağızlar:					
<i>Qeyri-rezident agentlik notları</i>	86,909	-	-	86,909	86,909
<i>Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar</i>	260,729	-	-	260,729	260,729
<i>Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları</i>	1,361,121	-	-	1,361,121	1,361,121
<i>"Aqrarkredit" QSC BOKT</i>	-	-	9,057,659	9,057,659	9,057,659
<i>Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi</i>	-	3,727	148,705	152,432	152,432
Banklara verilmiş kreditlər	-	67,689	611	68,300	72,951
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	7,054	-	7,054	7,584
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	212,520	-	212,520	216,419
Sair maliyyə aktivləri	-	51,543	-	51,543	51,571
ÖHDƏLİKLƏR					
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	17,318,195	-	-	17,318,195	17,318,195
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	-	2,681,989	-	2,681,989	2,681,989
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	3,759,175	-	3,759,175	3,759,175
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	6,521,107	-	6,521,107	6,521,107
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	45,336	-	45,336	45,336
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	-	1,295,374	-	1,295,374	1,295,374
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	1,211,857	-	1,211,857	1,211,857
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	1,706	-	1,706	1,706
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	374,451	-	374,451	374,451

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2023-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

36 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə ədalətli dəyərle ölçülməyən maliyyə alətlərinin dəyərinin ədalətli dəyər iyerarxiyası üzrə təhlili verilmişdir:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi ədalətli dəyər	Cəmi balans dəyəri
AKTİVLƏR					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	510,925	5,818,921	-	6,329,846	6,329,846
BVF ilə hesablaşmalar	-	1,196,216	-	1,196,216	1,196,216
Borc qiymətli kağızlar					
“Aqrarkredit” QSC BOKT	-	-	9,474,240	9,474,240	9,474,240
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	-	515	-	515	515
Banklara verilmiş kreditlər	-	200,476	78,315	278,791	288,889
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	12,207	-	12,207	13,845
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	217,965	-	217,965	221,755
Sair maliyyə aktivləri	-	64,746	-	64,746	64,793
ÖHDƏLİKLƏR					
Dövrüyyədə olan kağız və metal pullar	14,714,360	-	-	14,714,360	14,714,360
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	-	1,938,977	-	1,938,977	1,938,977
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	4,280,227	-	4,280,227	4,280,227
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	6,169,718	-	6,169,718	6,169,718
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	16,182	-	16,182	16,182
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	-	1,319,529	-	1,319,529	1,319,529
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	1,199,372	-	1,199,372	1,199,372
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	1,178	-	1,178	1,178
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	226,424	-	226,424	226,424

“Aqrarkredit” QSC BOKT istisna olmaqla, ədalətli dəyər iyerarxiyasının 2-ci və 3-cü səviyyələrinə aid olan qiymətli kağızlar pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən istifadə etməklə qiymətləndirilir. Fəal bazar qiyməti olmayan sabit faizli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin hesablanması analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik olan yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə, diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır.